

Flevoland: ruimte voor de toekomst

Coalitieakkoord 2019-2023

INLEIDING

Dit akkoord bevat de gezamenlijke visie en ambities waarvoor wij, VVD, GroenLinks, CDA, PvdA, ChristenUnie en D66, ons in de nieuwe bestuursperiode 2019-2023 willen inzetten. We realiseren ons dat er de komende jaren belangrijke zaken voor Flevoland op de agenda staan. Koersvastheid is daarbij belangrijk, daarom hechten wij aan het beginsel **'afspraak is afspraak'**. **De coalitie streeft** naar een transparant bestuur dat de verbinding met en draagvlak in de samenleving van Flevoland zoekt.

In de Omgevingsvisie FlevolandStraks zijn strategische opgaven gedefinieerd: Landbouw Meerdere Smaken, Duurzame Energie, Krachtige Samenleving en Circulaire Economie. Deze opgaven, maar ook bijvoorbeeld Het Verhaal van Flevoland, vormen samen met de economische en gebiedsontwikkeling een rode draad voor de komende bestuursperiode. We dragen dus niet alleen zorg voor de hardware in de provincie, maar ook voor de software. Dit komt tot uitdrukking in aandacht en middelen voor de Krachtige Samenleving en Vitaal Platteland. Daarbij overstijgen veel van deze opgaven de duur van deze collegeperiode; ze zijn gericht op 2030. Dat betekent dat wij de verantwoordelijkheid nemen om deze verder te brengen. We hechten eraan dat we dat doen op basis van een zo breed mogelijk draagvlak. We staan open voor goede ideeën en we nodigen Provinciale Staten, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven van harte uit om met ons mee te denken. Want juist in de dialoog kun je elkaar versterken; op inhoud en niet op de persoon. Daar plukken Flevoland en de Flevolandse vruchten van. Samenwerken, ontwikkelen en investeren zijn daarom belangrijke kernwaarden voor onze bestuursstijl en we houden ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

We gaan actief op zoek naar de meningen van Flevolandse en organisaties uit de samenleving. We vinden het belangrijk dat inwoners kunnen meepraten over de toekomst van onze provincie. In de geest van de Omgevingsvisie FlevolandStraks bieden we ruimte voor initiatief. Bij belangrijke vraagstukken zoeken we vroegtijdig de dialoog met de samenleving. We zetten hiervoor nieuwe methoden en technieken in om te stimuleren dat daarbij ook de minder gehoorde groeperingen hun mening kunnen geven.

We vinden dat van de provinciebestuurders mag worden verwacht dat zij openstaan voor initiatieven uit de samenleving, transparant zijn in hun optreden en verantwoording afleggen over de bereikte resultaten. Provinciale Staten willen we ook veel meer gaan betrekken in een open en **constructieve dialoog over belangrijke thema's. Zo dragen we bij aan een mooie toekomst voor Flevoland.** Wij willen hieraan werken en nodigen u uit daaraan mee te doen. Vandaar ons motto:

Flevoland: ruimte voor de toekomst

VVD, drs. J. (Jan) de Reus

GroenLinks, S.M. (Bas) de Reus

CDA, J.N.J. (Jan-Nico) Appelman

ChristenUnie, H.J. (Harold) Hofstra

PvdA, drs. W. (Willem) de Jager

D66, T.A. (Tiko) Smetsers

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	1
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING, WONEN & WATER	2
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	2
OMGEVINGSVISIE.....	2
RUIMTELIJKE KWALITEIT EN LANDSCHAP	3
WONEN	3
Almere 2.0	4
Lelystad Next Level	4
WATER	5
Markermeer-IJmeer.....	5
LANDBOUW, VISSERIJ EN NATUUR	7
LANDBOUW	7
Floriade	8
BODEM EN KLIMAAT.....	9
VISSERIJ	9
NATUUR.....	10
ECONOMIE.....	12
ECONOMISCH PROGRAMMA	12
FINANCIERING & SUPPORT	12
ACQUISITIE	13
HUMAN CAPITAL AGENDA.....	13
DUURZAAMHEID EN CIRCULAIRE ECONOMIE	13
GBIEDSONTWIKKELING	14
Amsterdam Lelystad Airport.....	14
Flevokust Haven	14
Noordelijk Flevoland.....	15
Maritiem cluster	15
Kornwerderzand	15
AANTREKKELIJK FLEVOLAND.....	17
HET VERHAAL VAN FLEVOLAND	17
RECREATIE EN TOERISME	18
KUNST EN CULTUUR	18
KRACHTIGE SAMENLEVING	20
HUMAN CAPITAL AGENDA.....	21
GEZONDHEID	21
SPORT	21
ENERGIE EN MILIEU	23
REGIONALE ENERGIESTRATEGIE.....	24
AARDGASVRIJ VERWARMEN	24
VERDUURZAMING BEDRIJVEN.....	24
FINANCIERING.....	24
DE-ON	24
ENERGIETRANSITIE	25
VERDUURZAMING BEDRIJVEN	25
ENERGIEBESPARING.....	25
ENERGIEOPWEKKING	26
HET GOEDE VOORBEELD.....	27
MILIEU: LUCHT, BODEM EN GELUID	27

MOBILITEIT	28
INFRASTRUCTUUR	29
BEREIKBAARHEID PER SPOOR, (LIGHT)RAIL OF (HOOGWAARDIG) BUSVERVOER	29
VERDUURZAMING MOBILITEIT	30
VERKEERSVEILIGHEID.....	30
Mobiliteit & Infrastructuur Testcentrum (MITC)	31
VERNIEUWEND BESTUUR	32
OPGAVEGERICHT WERKEN	32
SAMENWERKING	32
METROPOOLREGIO AMSTERDAM EN REGIO ZWOLLE.....	33
INTERBESTUURLIJK PROGRAMMA (IBP)	33
EUROPA.....	33
WEERBARE OVERHEID.....	34
ORGANISATIE.....	34
PORTEFEUILLEVERDELING.....	36
FINANCIËN.....	37
BIJLAGE WINDENERGIE	40

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING, WONEN & WATER

Met de Omgevingsvisie FlevolandStraks is geschetst welke opgaven tot 2030 een grote impact zullen hebben op onze provincie. Deze opgaven kunnen ook ruimtelijke gevolgen hebben en ruimteclaims moeten worden afgewogen. Daarnaast levert Flevoland een grote bijdrage aan de realisatie van woningbouw en de daarmee samenhangende voorwaarden van bereikbaarheid, werkgelegenheid, leefomgeving en natuurontwikkeling. De keuzes voor de middellange termijn worden in deze bestuursperiode bepaald.

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

AMBITIE

Flevoland kenmerkt zich door ruimte voor groei en ontwikkeling. Onze ambitie is om ontwikkelingen ruimte te bieden met behoud van de ruimtelijke kwaliteiten van onze provincie. Daarbij willen we vanuit de Flevolandse opgaven en belangen betekenis hebben voor de ons **omliggende regio's. We baseren ons op heldere kaders die eerder uitnodigen dan beperken. We** verminderen het aantal spelregels voor ruimtegebruik zo veel als mogelijk.

Met de beschikbare ruimte die Flevoland zo kenmerkt willen we zorgvuldig omgaan. Als gevolg van schaarste neemt de druk op het gebruik van deze ruimte ook in Flevoland toe. Wij zijn ons bewust van onze dubbele rol. Enerzijds het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen en het opvangen van ruimte vragende functies (die we zowel in MRA-verband vervullen als voor provinciale functies) en anderzijds toezien op zorgvuldig ruimtegebruik en zorg voor ruimtelijke kwaliteit. Daarin moeten we steeds zoeken naar de juiste balans. We gaan daarom voor innovatieve en duurzame ruimtelijke oplossingen.

Ruimtelijke ontwikkelingen vinden plaats binnen heldere kaders die vanuit de Omgevingswet verplicht zijn en waarbij het provinciale belang duidelijk is beschreven. Waardevolle Flevolandse landschapselementen koesteren we. Flevoland is ruim op tijd klaar voor invoering van de Omgevingswet. Bij initiatieven van ondernemers en ontwikkelingen bij gemeenten dagen we ze uit bij te dragen aan de ruimtelijke kwaliteit. We zullen gemeenten stimuleren om uitbreiding buiten de stedelijke contouren samen op te laten gaan met de revitalisering of ombouw van verouderde bedrijventerreinen binnen die contouren.

De druk op het landelijk gebied zal de komende jaren door de vele ontwikkelingen toch al fors zijn. Daarom zetten we ons ervoor in om opgaven met elkaar te combineren en te zoeken naar manieren waarop die integrale aanpak tot een verbetering van de ruimtelijke inrichting kan leiden.

OMGEVINGSVISIE

Wij hechten eraan de lijn van de Omgevingsvisie FlevolandStraks door te zetten. De opgaven die in de vastgestelde Omgevingsvisie zijn geïdentificeerd zijn uiterst relevant en ontwikkelen zich door. We integreren deze in onze reguliere taken en werkwijzen. Met name het opgavegericht werken voeren we door. De samenwerkingsagenda van de provincie, de gemeenten en het waterschap geeft aan dat de overheden elkaar verder kunnen versterken. De samenwerking die tot stand is gekomen rond de Omgevingsvisie helpt ons ook bij het uitwerken van de opgave Ruimte voor Initiatief. Niet alleen willen we met onze medeoverheden zoveel mogelijk werken als één overheid en ons uitnodigend opstellen naar initiatieven, we zijn ook van mening dat we waar dat goed past de samenwerking met de samenleving moeten verstevigen. In de Uitwerkingsagenda geven we aan waar wij in deze periode prioriteit aan toekennen.

RUIMTELIJKE KWALITEIT EN LANDSCHAP

Bij de aanleg en inrichting van de Flevolandse polders werd niet alleen nieuw land gemaakt, maar ook een nieuw landschap. Vooral in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland werden grote boscomplexen en recreatieterreinen ontworpen en aangelegd, die telkens opnieuw ruimte bieden aan nieuwe maatschappelijke functies. De bossen en beplantingen zijn inmiddels volwassen. Het levert een krachtig en divers landschapsbeeld op. Een landschap is altijd in ontwikkeling: nieuwe vragen en opgaven dienen zich aan. Wij willen dat nieuwe ontwikkelingen steeds goed worden ingepast met respect voor het landschap.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We hebben de Omgevingsvisie vertaald in een heldere ambitie voor de ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland en de rol van de provincie daarin. Deze ambitie biedt een goede basis voor een belangenafweging, voor krachtig optreden in bovenregionale netwerken en voor het samen met onze medeoverheden optreden als één overheid.
- **Wij hebben het principe van ‘ja, mits’ toegepast bij initiatieven van inwoners, ondernemers of maatschappelijke groepen en bij andere kansen.**
- Wij hebben de Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland in nauwe samenwerking met de medeoverheden opgesteld en na twee jaar geëvalueerd en geactualiseerd. Daarbij hebben we speciale aandacht gegeven aan de samenhang tussen de opgaven.
- We geven actief invulling aan de Omgevingswet. Dat betekent dat we heldere kaders stellen voor alle ruimtelijke ontwikkelingen die op ons afkomen. We definiëren scherp wat van provinciaal belang is en denken mee met gemeenten over hoe te komen tot optimale planvorming. We zoeken daarbij steeds naar de beste balans tussen flexibiliteit en betrouwbaarheid.
- Er is een landschapsprogramma opgesteld dat landschap ontwikkelt als integraal onderdeel van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

WONEN

Wij zijn ons bewust van de druk op de woningmarkt. Flevoland heeft altijd een belangrijke rol gehad in het opvangen van die druk en op dit moment is urgent hoe de woningbouw kan worden versneld om tegemoet te komen aan de vraag. Wij willen eraan bijdragen dat meer mensen zich in Flevoland kunnen vestigen en hier ook een prettige en gevarieerde woonomgeving vinden.

AMBITIE

Wij zien voor ons als provincie op het gebied van wonen in de eerste plaats een stimulerende rol weggelegd. Gemeenten hebben het primaat in de volkshuisvesting, maar als provincie willen wij graag bevorderen dat er voldoende aandacht is voor onderwerpen als kwaliteit, gevarieerde woningbouw voor de diverse doelgroepen, bijzondere woonmilieus, recreatiewoningen en huisvesting van statushouders, studenten en arbeidsmigranten. Het is goed als de gemeenten elkaar aanvullen met uiteenlopende woonmilieus. Verschil mag er zijn. Om maatschappelijke kosten in de toekomst zo veel mogelijk te beperken zetten we ons ervoor in dat woningen toekomstbestendig en dus duurzaam worden gerealiseerd.

Om de ruimtelijke opgaven te kunnen opvangen willen wij meewerken aan nieuwbouwlocaties voor woningbouw. Daarbij hechten we sterk aan de optimale benutting van de bestaande infrastructuur, het openbaar vervoer en de voorzieningen. Tegelijkertijd willen wij dat er meer aandacht is voor de transformatie en revitalisering van binnenstedelijke woonmilieus, waarbij we aan gemeenten ruimte bieden om te experimenteren met een functiemix op bedrijventerreinen van commercie, wonen, leven, cultuur en natuur.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We stimuleren innovatief en duurzaam (ver)bouwen en het afstemmen met diverse partners. Daarbij willen we kennis bevorderen over en aandacht besteden aan financieringsmogelijkheden, asbestproblematiek en energiebesparing in de bestaande woningvoorraad.
- We hebben zorggedragen voor het tot stand komen van een gemeenschappelijke regionale woonagenda.

ALMERE 2.0

Samen met het Rijk en de gemeente Almere dragen we bij aan de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad. Met rijk, MRA en gemeente Almere worden de benodigde randvoorwaarden vastgelegd voor een doorontwikkeling van Almere in het kader van het Handelingsperspectief Almere.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- Met het Rijk en regionale partners zijn afspraken gemaakt over de rol die de oostflank/oostas van de MRA kan spelen in de vitale ontwikkeling van de Noordvleugel van de Randstad. Dit is ruimer dan Almere en gaat ook over Lelystad en Zeewolde.
- Er is zicht op realisatie van de IJmeerverbinding, mede door cofinanciering vanuit de woningbouwopgave.
- De woningbouwopgave van 60.000 woningen is kwantitatief en kwalitatief bijgesteld mede op basis van een actueel beeld van Almere Pampus, een binnenstedelijke verdichtingsopgave, een evaluatie van Oosterwold en de kansen die Lelystad biedt.
- Op basis van het in 2020 vast te stellen Handelingsperspectief is een nieuw Meerjarenprogramma 2022-2026 voor het Fonds Verstedelijking Almere vastgesteld

LELYSTAD NEXT LEVEL

Lelystad heeft zich anders ontwikkeld dan ooit op de tekentafel was bedacht. De bevolkingsontwikkeling is minder snel gegaan en delen van de oorspronkelijke plannen zijn niet uitgevoerd. Daardoor zijn extra uitdagingen voor de stad ontstaan. Daarom hebben rijk, provincie en gemeente gezamenlijk een plan ontwikkeld om ervoor te zorgen dat Lelystad zich ontwikkelt tot een aantrekkelijke, economisch dynamische en duurzame stad die financieel gezond en zelfstandig is: Lelystad Next Level.

Lelystad Next Level is erop gericht kansen te benutten, voorwaarden te scheppen en **belemmeringen weg te nemen op de terreinen 'Sociaal sterk', 'Onderscheidend onderwijs', 'Uitstekende woonmilieus', 'Next Level economie' en 'Natuur, recreatie & toerisme'.**

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

Belangrijke mijlpalen zijn:

- Na één jaar wordt een strategische agenda vastgesteld met daarin concrete afspraken over het commitment van de betrokken partijen.
- Na vijf jaar en tien jaar wordt de balans opgemaakt, om te bezien in hoeverre de doelen zijn of worden gerealiseerd en wat dat betekent voor de extra steun die het rijk aan Lelystad geeft.

WATER

Op het gebied van water spelen in Flevoland de komende periode diverse opgaven:

- o Waterberging
- o Droogte
- o Kwaliteit van het (grond)water
- o Drinkwatervoorziening en -bescherming

De provincie stelt de kaders waarbinnen het waterschap zijn werk doet. Wij willen in nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland aan de slag met maatregelen die Flevoland beter voorbereiden op de extreme weerspieken (perioden van extreme droogte en van wateroverlast). We zullen maatregelen moeten treffen om de kwaliteit van ons (grond)water te verbeteren. Nieuwe bedreigingen zijn onder meer de vervuiling met medicijnresten, (micro-)plastics en gewasbeschermingsmiddelen.

Flevoland beschikt over belangrijke drinkwatervoorraden die sneller worden verbruikt dan ze worden aangevuld. Daarom is het zeer belangrijk die voorraden te beschermen. Daarnaast dwingt het ons na te denken over zuinigheid in drinkwatergebruik, zodat we het drinkwater inzetten waar het echt nodig is.

AMBITIE

De waterkeringen in Flevoland voldoen aan de actuele eisen voor waterveiligheid. Flevoland behoudt een robuust, veilig en schoon (drink-)watersysteem. De Flevolandse wateren zijn, zowel binnendijs als buitendijs van goede kwaliteit. Alle overheden houden in hun beleid voldoende rekening met bodemdaling, droogte en wateroverlast en de effecten daarvan. Het waterschap en de gemeenten hebben hierin de eerste verantwoordelijkheid. Als provincie houden we een vinger aan de pols van de uitvoering. Het Actieplan Bodem & Water is een belangrijk instrument voor het bevorderen van goede waterkwaliteit; het plan gaat in op het snijvlak van water, bodem en landbouw (meer hierover bij Landbouw). De boringsvrije zones worden strikt gehandhaafd om de drinkwatervoorraden te beschermen.

Tegelijk zien wij water ook als kans. Water kan een rol vervullen in de energietransitie, bijvoorbeeld met de toepassing van aquathermie. Waar door bodemdaling functies niet meer zijn te handhaven, zullen wij oplossingen ontwikkelen (in het kader van Grond in beweging) om bodemdaling en wateroverlast tegen te gaan. (Zie verder bij het onderwerp Bodem en klimaat).

MARKERMEER-IJMEER

In het Rijks-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer (RRAAM) zijn ambities opgenomen voor het verbeteren van de natuur- en waterkwaliteit en de uitbreiding van natuur- en recreatiemogelijkheden in het Markermeer-IJmeer, het zogenaamde toekomstbestendige ecologische systeem (TBES). Daardoor ontstaan kansen voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen, waaronder de IJmeerverbinding. Als volgende stap willen we dat met de Oostvaardersoevers de verbinding wordt gelegd tussen het Markermeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen. Daarnaast bevorderen we dat recreatieve arrangementen voor Marker Wadden verder worden ontwikkeld. We stimuleren en faciliteren de komst van nieuwe toeristische voorzieningen, zodat dagrecreatie in Flevoland groeit.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We hebben het (wettelijk verplichte) waterprogramma opgesteld voor de periode 2021-2027, waarmee we samen met het waterschap werken aan een toekomstbestendig watersysteem.

Coalitieakkoord Flevoland 2019

- We hebben achterstanden in het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water weggewerkt.
- We hebben een toekomstbestendig (drink-)waterprogramma vastgesteld.
- Bij het opstellen van het ruimtelijk inpassingsplan voor het opwekken van duurzame energie hebben we in kaart gebracht welke mogelijkheden en onmogelijkheden er zijn, gezien vanuit het belang van het watersysteem en de bescherming van het grondwater.
- In 2023 is gestart met de realisatie van de Oostvaardersoevers.
- De monitoring van natuurdoelen van de eerste fase van de Marker Wadden (het TBES-boekhoudsysteem) biedt duidelijkheid voor de ontwikkeling van de Oostvaarder oevers en heeft input opgeleverd ten behoeve van de natuurdoelen.

LANDBOUW, VISSERIJ EN NATUUR

De afgelopen jaren al, maar zeker in de toekomst neemt de vraag naar ander grondgebruik in Flevoland toe, zoals wordt beschreven in het rapport Grond in Beweging. Tot 2040 zal naar **verwachting zo'n 10% van het landbouwareaal verdwijnen. Veel van de maatschappelijke opgaven** die we de komende jaren het hoofd moeten bieden, komen samen in het landelijk gebied. Voor de leefbaarheid binnen het landelijk gebied beschrijven we in het hoofdstuk Krachtige Samenleving onze ambitie en doelen. De ingrijpende ontwikkelingen in de land- en tuinbouw, de ruimtelijke inpassing van de energietransitie, de ontwikkeling van natuurgebieden voor recreatie en voor het herstel en behoud van de biodiversiteit, de klimaatverandering en bodemdaling brengen allemaal uitdagingen met zich mee waar we als samenleving nog geen kant-en-klare oplossingen voor hebben. Er is overigens grote onzekerheid over hoe de programmatische aanpak stikstof (PAS) zich verder ontwikkelt. De verwachting is dat PAS 2.0 zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van de stikstofruimte. Dit zal waarschijnlijk invloed hebben op de realisatie van onze ambities.

Het is onze ambitie in nauwe samenwerking met alle andere betrokkenen te werken aan het integraal benaderen van de uitdagingen rond landbouw, natuur, bodem en water. We zoeken daarbij naar slimme oplossingen. Zo willen we eraan bijdragen dat ook in de toekomst het landelijk gebied van Flevoland zich kenmerkt als een goed ingericht gebied met ruimte voor zowel een bloeiende landbouwsector als voor natuur. We richten het gebied in met uiterste zorg voor het behoud van onze waardevolle landbouwgrond.

LANDBOUW

Van oudsher is Flevoland dé landbouwprovincie van Nederland. Wij zijn trots op onze boeren en maken geen onderscheid tussen verschillende soorten landbouw. Biodiversiteit, bodemkwaliteit, klimaatbestendigheid en waterbeheer en -kwaliteit zijn randvoorwaarden waarbinnen de sector kan functioneren. Binnen die randvoorwaarden is er de ruimte voor elke agrarische ondernemer naar eigen inzicht het eigen bedrijf te voeren. Intensieve veeteelt blijft mogelijk binnen wettelijke kaders voor volksgezondheid, dierenwelzijn en milieu.

Flevoland zet in op een weerbare, wendbare, duurzame agrofoodsector die bekend staat in de wereld. De landbouw ontwikkelt zich erg snel. Naast schaalvergroting en specialisatie neemt ook diversiteit toe. Agrarische ondernemers moeten kunnen inspelen op ontwikkelingen in de consumentenvraag en de veranderingen in het landbouwbeleid van de EU. Diversiteit en circulaire landbouw bieden kansen voor de agrofoodsector. Dat vraagt van de provincie dat we zorgen dat de landbouw voldoende ruimte blijft houden om op deze ontwikkelingen in te spelen. Wij zijn blij met de erkenning van het rijk waarbij Flevoland is aangewezen als proeftuin voor precisielandbouw en bodemkwaliteit. Wij zullen geen nieuwe initiatieven ontwikkelen om landbouwgronden in te zetten voor natuurontwikkeling.

AMBITIE

Een sterke samenwerking tussen de overheden en de agrofoodsector maakt het mogelijk Flevoland internationaal op de kaart te zetten en zo nieuwe werkgelegenheid te creëren. Het is onze ambitie samen met hen toe te werken naar een volhoudbare landbouw. Voorbeelden voor hoe we dat willen blijven doen zijn Landbouw Meerdere Smaken en het Actieprogramma Bodem en Water. Daarin **werken ondernemers, kennisinstellingen, onderwijs en overheden samen aan de thema's landbouw & natuur, precisielandbouw, kringlooplandbouw, keten en voedselkwaliteit** (o.a. plantaardige eiwitten). De landbouwsector binnen Flevoland zet verdere stappen naar een diverse sector met **nieuwe "smaken" agrofood. Zo kan de sector de kansen benutten die voortvloeien uit het nieuwe** gemeenschappelijk landbouwbeleid van de EU en het beleid van het ministerie van LNV, waarin de

agrarische sector wordt gestimuleerd om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw met de nadruk op zuinig gebruik van grondstoffen en minder belasting van klimaat, natuur en milieu. Als provincie stimuleren we de sector graag in het innoveren en ondernemen, bijvoorbeeld in de productie en afzet van plantaardige eiwitten. Zo werken we gezamenlijk aan een landbouw die economisch rendabel is, bijdraagt aan een duurzame voedselvoorziening en aan instandhouding van de biodiversiteit.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- De provincie heeft op basis van proeftuinen kennis ontwikkeld over haar mogelijkheden om optimale condities te creëren voor de doorontwikkeling van de transitie in de landbouw.
- Het Actieplan Bodem en Water is hét netwerk waar de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.
- **Vanuit Landbouw Meerdere Smaken zijn concrete programma's uitgewerkt die innovaties** aanjagen en bijdragen aan het sluiten van de ketens in de landbouw, aan natuurinclusieve landbouw, aan versterking van de precisielandbouw, aan kringlooplandbouw en aan voedselkwaliteit, zodat de landbouw als geheel steeds meer verduurzaamt en circulair wordt. De verduurzaming is onderdeel van de bodemkwaliteitsstrategie; de circulariteit is een verdienmodel.
- We houden vast aan het huidige beleid voor akkervogelbeheer.
- De verbindingen tussen stad en platteland zijn versterkt, doordat stadslandbouw verder is ontwikkeld en lokale en regionale afzetmarkten zijn versterkt. Als provincie hebben we daaraan bijgedragen door, waar nodig, verbindingen te leggen tussen de betrokken partijen en ruimte te bieden voor innovatief ruimtegebruik.
- De provincie participeert in de nationale uitwerking van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU via de mogelijkheden die in het Nationaal Strategisch Plan Landbouw zijn vastgelegd.
- De Flevolandse landbouwsector heeft de eerste stappen gemaakt van een vrij monofunctionele **sector naar een diverse sector met nieuwe "smaken" agrofood. De provincie heeft op basis van** proeftuinen kennis ontwikkeld over haar mogelijkheden om optimale condities te creëren voor de doorontwikkeling van deze transitie.
- Het aantal boeren dat het de moeite waard vindt om te investeren in agrarisch natuur- en landschapsbeheer is gestegen. Dit doen we door belemmeringen voor agrarisch natuurbeheer (administratieve belasting) te slechten en een adequate vergoeding te geven voor de maatschappelijke meerwaarde die hiermee wordt gecreëerd.
- We hebben stappen gezet in het promoten van streekproducten, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw en gaan zo ook voedselverspilling tegen.

FLORIADE

De Floriade biedt grote kansen voor de Flevolandse economie in de volle breedte, waarbij het evenement ook kansen biedt voor recreatie en toerisme. De provincie draagt bij aan de Floriade binnen de al vastgestelde kaders. Dat doen we door samen met het agrofood bedrijfsleven de kenniseconomie voor de sector te versterken. Het is een uitgelezen kans om de Flevolandse innovatiekracht internationaal uit te dragen. De Floriade versterkt de Flevolandse economie blijvend doordat een kenniscampus ontstaat rond stedelijke voedselvraagstukken en de proeftuinen zich in Flevoland verder kunnen ontwikkelen.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- Rond de FlevoCampus wordt na 2022 gewerkt met een kennis- en innovatieagenda aan een internationaal netwerk, dat het ook mogelijk maakt EU-subsidies binnen te halen.

BODEM EN KLIMAAT

Bedemdeling en klimaatverandering leiden tot vernatting, wat een bedreiging vormt voor de agrarische productiewaarde in de provincie. In de periode tot 2040 speelt dit voor ca 3.000 ha landbouwgrond in verschillende deelgebieden. Het agrarisch grondgebruik in Flevoland is relatief intensief. Dit kan leiden tot degradatie van de bodemstructuur en de bodemvruchtbaarheid, met als gevolg een afname van bewerkbaarheid en opbrengst, en uiteindelijk een verslechtering van de inkomenspositie van agrarische bedrijven in deze gebieden. We zien in de verduurzaming van de sector en de afzet van duurzame producten nieuwe verdienkansen.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- Er zijn samen met de Stuurgroep Grondgebruik Flevoland drie pilots ontwikkeld en in uitvoering, namelijk rond bodemdaling in de Noordoostpolder, bodemkwaliteit in Oostelijk Flevoland en meervoudig ruimtegebruik in een stadsrandgebied in Zuidelijk Flevoland.
- Er is een geïntegreerde benadering ontwikkeld voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling om met vrijwillige kavelruil om de grondmobiliteit te vergroten.
- Inwoners, bedrijven en overheden zijn zich bewust van het belang van duurzaam gebruik van de ondergrond.

VISSERIJ

AMBITIE

De visserijsector staat voor grote uitdagingen. De visserij is een belangrijke sector op Urk en in Flevoland. Vooral de verwerkende industrie en de handel zijn groeiende en goed ontwikkeld. De visserijsector is innovatief en heeft laten zien te kunnen innoveren om moeilijke tijden te overwinnen. Op Europees niveau zijn de afgelopen tijd de Brexit en wet- en regelgeving bepalend voor de ontwikkeling van deze sector. Doorontwikkeling en verduurzaming van de visserij is vanuit economisch en ecologisch perspectief de komende jaren belangrijk om een blijvend rendabele en duurzame visserij economie te realiseren.

Met de verduurzaming van de visserij wordt de vangstcapaciteit in het IJsselmeer afgestemd op de hoeveelheid verantwoord te onttrekken vis. Dit betekent dat op termijn visbestanden qua omvang, samenstelling en populatieopbouw passen bij de draagkracht van het ecosysteem. Tevens doet het recht aan de ruimtelijke ingrepen in het kader van het Deltaplan en de IJsselmeerafgestemd 2050 om de natuurkwaliteit van het IJsselmeer te versterken.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- Een economisch rendabele en duurzame beroepsvisserij met een vangstcapaciteit die passend is bij de (ontwikkelingen in) draagkracht van het watersysteem IJsselmeer-Markermeer.
- Een herstructurering van de Urker visserij, in samenhang met de herstructurering van de overige IJsselmeervisserij op schubvis, waarbij de vangstrechten worden afgestemd op het niveau dat het ecosysteem duurzaam kan genereren.
- De realisatie van een pakket aan diversificatiemaatregelen dat de Urker vissers zo nodig alternatieve bronnen van inkomsten kan bieden en/of waarmee het ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief van de betrokken vissers is vergroot, onder meer door koppeling met de versterking van het maritiem cluster Urk.

NATUUR

Flevoland beschikt over grote, mooie natuurgebieden. Op dit moment spelen twee grote ontwikkelingen een hoofdrol: de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land en het beheer van de Oostvaardersplassen. Het programma Nieuwe Natuur draagt bij aan de combinatie natuur en recreatie, maar ook aan het natuurnetwerk, de biodiversiteit en aan de structurele verandering naar duurzame landbouw. De herinrichting van het faunabeheer krijgt de komende tijd zijn beslag. Een bedreiging van de natuur vormt het dumpen van (drugs-)afval. Extra toezicht in het buitengebied zien wij als onderdeel van de oplossing.

AMBITIE

We gaan voor een Flevolandse natuur die robuust en beleefbaar is, die een belangrijke bijdrage levert aan een excellente leefomgeving en die Flevoland op de kaart zet als een groenblauw, spannend landschap waar ruimte is voor unieke nieuwe initiatieven. Een mooi voorbeeld daarvan zijn de Markerwadden die in zeer korte tijd zowel nieuwe natuurwaarden hebben toegevoegd aan onze provincie, als een nieuwe toeristische trekpleister vormen. Het laat zien dat Flevoland de combinatie van natuur, toerisme en recreatie en maatschappelijke betrokkenheid weet te koppelen en zo zorgt voor een groene leefomgeving. Dit kunnen we weer benutten bij het Verhaal van Flevoland.

Als coalitiepartijen willen we de ontwikkeling van het Nationaal Park ter hand nemen door te starten met de uitvoering van de Ontwikkelingsvisie. In totaal zal de uitvoering tussen de tien en twintig jaar duren en is de inzet nodig van zowel het rijk, de provincie, de gemeenten als andere partijen. Het doel is om het Nationaal Park te laten uitgroeien tot een begrip in Nederland en daarbuiten. Het is een zeer groot, aaneengesloten natuurgebied, waar overheden, terreinbeheerders, ondernemers en omgeving gezamenlijk komen tot nieuwe ontwikkelingen. Het gebied is natuurlijk en spannend en biedt ruimte voor creatieve, duurzame ideeën.

We geven samen met Staatsbosbeheer uitvoering aan het beleidskader voor het beheer van de Oostvaardersplassen conform het advies van de commissie Van Geel. We dragen er daarbij zorg voor dat het beheerplan verantwoord en veilig wordt uitgevoerd. Het beheer van de Oostvaardersplassen heeft tot doel de biodiversiteit te herstellen (doelstelling van Natura 2000 (N2000)) en dat gaat hier vooral over het op peil houden van de vogelstand. Dat is de reden voor de moeras-reset. Het is ook de reden dat de populatie van grote grazers, ooit geïntroduceerd in het gebied als middel om de vegetatie onder controle te houden, tussen de 1.100 en maximaal 1.500 dieren mag bedragen. Daar is het geldende beleidskader op gericht en dat zal ook het uitgangspunt zijn bij de actualisatie van het N2000-beheerplan, voorzien in 2021. De combinatie van maatregelen leidt tot herstel van een aantrekkelijk halfopen landschap met veel variatie. Door geleidelijke overgangen van open water naar moeras, van bosgebied naar grazige gebieden ontstaat een natuurlijk en gevarieerd landschap dat door veel mensen wordt gewaardeerd.

De lessen die we hebben getrokken uit het programma Nieuwe Natuur integreren we in het reguliere natuurbeleid en passen we ook bij andere opgaven toe, zodat ook daar de principes van initiatief uit de samenleving, integrale aanpak en uitnodigend naar de samenleving worden toegepast.

In de toekomst zien we dat de Flevolandse natuur floreert, de biodiversiteit herstelt en dat zowel inwoners als bezoekers genieten van de ontspanningsmogelijkheden die zij biedt met het rijke aanbod aan wandel-, MTB-, skate- en fietsroutes en natuurobservatiepunten. Bermen en akkerranden willen we blijven benutten voor het versterken van de biodiversiteit. Dit draagt bij aan de natuurwaarden, een gevarieerd landschap en de grondkwaliteit.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We zijn met alle betrokken partijen gestart met de uitvoering van de eerste bouwstenen uit de Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land. Daaronder vallen in elk geval de volgende onderdelen:
 - De samenwerkende partners hebben een programmabureau opgezet dat aanjager is voor de doorontwikkeling van het Nationaal Park.
 - De poortontwikkeling bij Almere en Lelystad is afgerond.
 - Investeerders krijgen ruimte voor nieuwe ontwikkelingen die bijdragen aan de kwaliteit van het gebied, de robuustheid van het systeem, duurzaamheid, natuurwaarden en aan de aantrekkelijkheid voor recreatie en toerisme.
- De maatregelen uit het beleidskader Oostvaardersplassen zijn grotendeels uitgevoerd en het dierenwelzijn is goed geborgd met als resultaat dat het evenwicht tussen flora en faunabeheer is hersteld, de biodiversiteit is toegenomen en landschap aantrekkelijker is geworden.
- De N2000-beheerplannen voor Oostvaarders- en Lepelaarsplassen zijn geactualiseerd.
- De extra voorzieningen voor recreatie en toerisme rond de Oostvaardersplassen hebben geleid tot toename van het aantal bezoekers en tot een groter draagvlak in de maatschappij.
- Het programma Nieuwe Natuur is afgerond en de projectgebieden zijn ingericht.
- Het onderzoek naar de mogelijkheid van het ontwikkelen van de Oostvaardersoever (als project voor het EU-programma voor ontwikkeling van natuur en milieu LIFE) is afgerond en er is een besluit genomen door het ministerie over deze verbinding tussen het Markermeer en de Oostvaardersplassen.
- We hebben met betrokken gebiedspartners een actieplan biodiversiteit opgesteld.
- Als provincie dragen we, samen met partners, bij aan de soortendiversiteit door bermen van (water-)wegen te benutten voor wilde flora. Zo zijn we bovendien een bijvriendelijke provincie.
- De transitie van de organisatie van het faunabeheer is voltooid.
- Het toezicht en de handhaving in het buitengebied zijn op orde.

ECONOMIE

Via diverse sporen werkt de provincie aan de versterking van haar economie. Een eerste belangrijke pijler is het Economisch Programma, dat zich langs verschillende programmalijnen concentreert op het midden- en kleinbedrijf en de versterking van het economisch ecosysteem. Daarom is aandacht voor arbeidsmarkt en opleidingsmogelijkheden onontbeerlijk. Daarnaast draagt de provincie via gebiedsontwikkeling bij aan evenwichtige economische groei en de ontwikkeling van welvaart en welzijn in Flevoland, ook in de komende bestuursperiode. Voor dergelijke ruimtelijk-economische opgaven maakt de provincie, waar dat kan, **een koppeling met de Europese programma's**, zeker waar dat over regionale en nationale vraagstukken gaat.

ECONOMISCH PROGRAMMA

AMBITIE

De Flevolandse economie is de snelst groeiende van Nederland, maar kent wel een aantal structurele kwetsbaarheden. Eén daarvan is de relatief lage werkgelegenheid. Arbeidsmarkttoeleiding is een gemeentelijke taak. De provinciale taak is structuurversterking, gericht op werkgelegenheidsbevordering. Samen met ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden (triple helix) werken we aan versterking van de economische structuur, om die kwetsbaarheden weg te nemen. Zo creëren we kennisintensieve clusters. Hieraan geven we vooral inhoud via ons Economisch Programma en via gebiedsontwikkeling.

Met het Economisch Programma versterken we ondernemerschap en groei van het midden- en kleinbedrijf (MKB), uitgaande van de behoefte van de ondernemer, en het economisch ecosysteem. Het doel is groei van de regionale economie en verbetering van het vestigingsklimaat, waardoor nieuwe banen worden gecreëerd. Juist nu het economisch beter gaat, moeten wij de kansen benutten om de Flevolandse samenleving minder kwetsbaar te maken voor de nadelige gevolgen van een recessie. We willen toewerken naar duurzame werkgelegenheid die minder gevoelig is voor conjunctuurschommelingen. Zo zorgen we ervoor dat iedereen kan meeprofiteren, dus ook flexwerkers en participatiekandidaten.

Het Economisch Programma kent drie programmalijnen: Financiering & Support, Acquisitie en de Human Capital Agenda.

FINANCIERING & SUPPORT

In de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Horizon - in 2019 ontstaan uit de Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland (OMFL) - hebben we een belangrijke partner voor de versterking van het vestigingsklimaat voor ondernemingen langs de lijnen van ons Economisch Programma. Onze ambitie is de verdere doorontwikkeling van Horizon om de mogelijkheden van deze ROM optimaal te kunnen benutten.

Bij het stimuleren van innovatie bij het Flevolandse midden- en kleinbedrijf en het bevorderen van de aansluiting van het MKB op de innovatie-**agenda's van de topsectoren, sluiten we aan bij het nationale en het Europees beleid ten aanzien van Topsectoren.**

Het palet aan mogelijke financiële instrumenten wordt steeds breder en risicoprofielen veranderen. De oprichting van Invest-NL, gericht op financiering van bedrijven en projecten met maatschappelijke impact, biedt mogelijk kansen in dit opzicht. We gaan de mogelijkheden van dergelijke financieringsarrangementen voor onze grote opgaven nader onderzoeken. Dit vraagt **onder meer een heroriëntatie op onze financiële risico's. Maar we onderzoeken ook of een** betere benutting van de bestaande investeringsruimte ruimte biedt voor nieuwe investeringen. We ronden de transitie van Horizon af, bepleiten bij het Rijk de toekenning van de ROM-status voor Horizon en faciliteren de fondsvorming.

ACQUISITIE

We bevorderen de komst van grotere (inter)nationale bedrijven die een goede toevoeging zouden zijn aan het Flevolandse bedrijfsleven, door in te spelen op kansen die zich voordoen en door incidentele stimuleringsmaatregelen toe te passen. We maken afspraken met gemeenten over toplocaties. Onze ontwikkelingsmaatschappij Horizon werkt daarbij samen met gemeenten en OMALA.

HUMAN CAPITAL AGENDA

De Human Capital Agenda is voor het Economisch programma vooral gericht op het aanbod van arbeidskrachten, met als doel een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt binnen Flevoland, het behoud van talent en het tegengaan van de uitgaande pendel. We richten ons daarbij vooral op kansrijke sectoren als techniek, onderwijs, IT en zorg. Dat doen we in samenwerking met onze partners, onder meer via het Techniekpact. Een aandachtspunt hierbij is het behouden en aantrekken van kennisinstellingen, in het bijzonder de vestiging van een faculteit van een technische universiteit, gericht op innovatie, duurzaamheid en energietransitie.

Daarnaast heeft de Human Capital Agenda een belangrijke betekenis voor het maatschappelijk welzijn. Dit onderwerp wordt daarom behandeld bij het thema Krachtige Samenleving.

DUURZAAMHEID EN CIRCULAIRE ECONOMIE

Duurzaamheid is in ons economisch beleid een belangrijk overkoepelend thema. We stimuleren de circulaire economische innovatie naar een afvalvrije economie in Flevoland. Het is onze ambitie om in 2030 grondstoffenleverancier te zijn voor de circulaire economie, met als dragers groene grondstoffen, gebruikte materialen en het geven van het goede voorbeeld door de provinciale organisatie. We zien het als onze belangrijkste rol om andere partijen in staat te stellen de kansen te pakken die de circulaire economie biedt. Zo wordt het mogelijk zelf meer hergebruikt materiaal toe te passen en de regionale economie een impuls te geven. Zo stimuleren we de werkgelegenheid in deze kansrijke groeisector. We faciliteren het Platform Circulair Flevoland en keteninitiatieven waarin partijen samenwerken aan businesscases en het oplossen van belemmeringen. Zo stimuleren we zowel de productie als het gebruik van circulaire materialen en producten. We stimuleren hiermee ook de werkgelegenheid in een kansrijke groeisector. De uitvoering hiervan hebben we bij Horizon belegd.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We hebben de voucherregeling Ondernemerschap Flevoland geëvalueerd en op basis daarvan een besluit genomen over een eventuele voortzetting ervan na 2020.
- Horizon heeft zich als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) volop doorontwikkeld tot een krachtige partner bij het stimuleren van de bedrijvigheid in Flevoland en is uitgebreid met een extra groeifonds.
- We hebben zicht op de mogelijkheden van nieuwe en bestaande financieringsarrangementen **voor onze grote opgaven, inclusief een heroriëntatie op onze financiële risico's.**
- Flevoland staat in 2030 bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie en een deel van de het provinciale economisch instrumentarium is toegespitst op het stimuleren van de circulaire economie.
- Flevoland ontwikkelt een brede Human Capital visie met uitvoeringsprogramma. De succesvolle regeling voor publiek-private samenwerking wordt voortgezet en het succesvolle programma Talent Kleurt Flevoland wordt in samenwerking met het bedrijfsleven uitgebreid.
- We stimuleren samen met de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi en Vechtstreek bedrijven om afvalvrij te ondernemen.

GEBIEDSONTWIKKELING

Ook via de gebiedsontwikkeling dragen we bij aan een evenwichtige economische groei en stimuleren we de brede welvaart en het welzijn van de Flevolandse burgers. Door havens, de luchthaven en het Mobiliteit & Infrastructuur Testcentrum (MITC) te ontwikkelen versterken we het MKB en de logistieke sector. Maar ook de ontwikkeling van natuur, landbouw, recreatie en toerisme draagt bij aan de Flevolandse economie.

Alle gebiedsprogramma's benaderen we vanuit drie pijlers: fysiek, innovatie en talent. Dat betekent inpassing in de fysieke omgeving met een ontwikkeling die innovatief is en waarbij ruimte is voor talentontwikkeling van de (toekomstige) beroepsbevolking. Voor cofinanciering van de **gebiedsprogramma's maken we voor zover mogelijk gebruik van Europese financieringsconstructies** als EFRO (regionaal-economische ontwikkeling), ESF (sociaal fonds) en ELFPO (Landbouw), EFSI (Strategische ontwikkeling), CEF (connecting facilities) en andere communautaire regelingen (zoals LIFE, URBAN).

AMSTERDAM LELYSTAD AIRPORT

We ondersteunen de gebiedsontwikkeling en daarmee de uitvoering van de bestaande afspraken die volgen uit het nieuwe (landelijke) Luchthavenbesluit over de groei van Amsterdam Lelystad Airport tot maximaal 45.000 vliegbewegingen, waaronder geen nacht- of vrachtluchten. Deze biedt economische kansen, maar we bewaken ook een goede inpassing in de Flevolandse leefomgeving met oog voor gezondheid en milieuaspecten. Ook bepleiten we actief een goede inpassing van de routes in het Flevolandse luchtruim. We maximaliseren de economische effecten van de luchthaven en ondersteunen de ambitie om uit te groeien tot duurzaamste luchthaven van Europa. We zetten ons in voor een hoogwaardige openbaarvervoerverbinding (OV) naar de luchthaven en innovaties op het gebied van OV. Daarnaast geven we uitvoering aan Smart Mobility. Duurzame ontwikkeling, innovatie en hoogwaardigheid zijn ook de sleutelbegrippen voor het bedrijventerrein Lelystad Airport Businesspark. Via de gezamenlijke inzet in Lelystad Airport Businesspark bevorderen we de vestiging van bedrijven en de ontwikkeling van werkgelegenheid in de luchtvaartsector.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

Amsterdam Lelystad Airport functioneert conform het nieuwe (landelijke) Luchthavenbesluit als overloopluchthaven van Schiphol en:

- De Verbindingsweg tussen de luchthaven en de A6, inclusief nieuwe afslag op de A6, is gereed.
- **We werken samen met ROC's en HBO-instellingen** die gezamenlijk een technocampus hebben ontwikkeld voor technisch en dienstverlenend personeel.
- Samenwerkingsprojecten op het gebied van duurzame energie en duurzame waterketen zijn gestart.
- De eerste fase van Lelystad Airport Businesspark is gerealiseerd. De vestiging van bedrijven draagt bij aan het hoogwaardige en duurzame karakter van het businesspark.

FLEVOKUST HAVEN

Flevokust Haven verbreedt de economische basis voor Lelystad en Flevoland als geheel. Het is een belangrijke schakel in de maritieme strategie van het Rijk en in de mainportlogistiek van de Metropoolregio Amsterdam. Het besluit van Provinciale Staten, eind 2018, om een gezamenlijk havenbedrijf Flevokust Haven op afstand van gemeente Lelystad en provincie Flevoland op te zetten biedt ruimte voor een professionele doorontwikkeling van Flevokust Haven. Bovendien draagt de verplaatsing van vervoersstromen over de weg naar vervoer over water bij aan de verduurzaming van het vervoer. Samen met het lokale bedrijfsleven verkennen we de aanleg van een goederenspoorverbinding om containers via het spoor te kunnen vervoeren. De doorgroei van

Flevokust Haven maakt de uitbreiding van het haventerrein op termijn onvermijdelijk. Een uitbreiding is onderdeel van het takenpakket van het op te richten havenbedrijf. De planologische ruimte (het verlengen van de kade met nog eens 400 meter) zal dan worden benut.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- Het havenbedrijf Flevokust Haven is opgericht en operationeel, functioneert op afstand van de provincie en heeft de opdracht om (duurzame) clustervorming, ketenverbreding en cross-overs te stimuleren.
- Samen met de Maxima-centrale wordt gewerkt aan een aantal innovatieve projecten op het gebied van energievoorziening, duurzame aandrijfvormen, grootschalige duurzame energieopwekking en slimme energie- en warmtenetwerken. Samen met Engie wordt Flevokust Haven op een duurzame manier vormgegeven.
- De verkenning is afgerond naar en er is een besluit genomen over de mogelijkheden voor een spooraansluiting of een overslagperron bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

NOORDELIJK FLEVOLAND

Er is een gerichte, integrale en regionale aanpak nodig om Noordelijk Flevoland toekomstbestendig en minder kwetsbaar voor (economische) schommelingen te maken en de brede welvaart voor burgers en bedrijven in de toekomst veilig te stellen. We geven hieraan vorm door een samenhangende impuls op het snijvlak van economie, verduurzaming, innovatie, talent en fysieke leefomgeving. De drie pijlers van deze aanpak zijn het toekomstbestendig maken van het Maritiem Cluster op Urk, de verduurzaming van de IJsselmeervisserij en het verzilveren van het groeipotentieel van Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility via het MITC.

Voor deze regionale opgaven stelt het kabinet middelen beschikbaar uit de Regio Envelop, waaruit Regio Deals worden gefinancierd tussen het Rijk en de regio. Ook vanuit de regio zelf wordt gezorgd voor financiering (cofinanciering). Partijen streven ernaar om via een integrale aanpak en door een verbreding en versterking van de economie Noordelijk Flevoland toekomstbestendig te maken en de brede welvaart voor burgers en bedrijven te stimuleren. Stip op de horizon hierbij is 2025.

MARITIEM CLUSTER

De ontwikkeling van het Maritiem Cluster Urk sluit aan bij de ambities van de Nationale Maritieme Strategie 2015-2025 en de topsector Water & Maritiem. De ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland, de geherstructureerde oude haven, innovatieve ontwikkelingen en de versterking van het maritieme onderwijs geven Urk de mogelijkheid om door te groeien tot een internationaal toonaangevend maritiem centrum. We richten ons vooral op verdere economische ontwikkeling van de binnenvaart, waterbouw, offshore, watersportindustrie en visserij.

Door de verplaatsing van maritieme bedrijven uit de oude haven en andere locaties in Urk naar de Maritieme Servicehaven, ontstaat in de oude haven van Urk ruimte voor herstructurering. Deze herstructurering kan worden gecombineerd met ingrepen in het kader van de waterveiligheidsopgave. Dit zorgt voor een extra kwaliteitsimpuls. De inrichting van de oude haven en het haventerrein is een opgave voor de gemeente Urk. De waterveiligheid is een opgave voor het waterschap Zuiderzeeland.

KORNWERDERZAND

De sluis bij Kornwerderzand in de Afsluitdijk heeft beperkte afmetingen, waardoor sommige schepen de sluis nu niet kunnen passeren. Een verruiming van de passage bij Kornwerderzand kan

impuls geven aan de economie van Noord-, Oost- en Midden-Nederland. Daarom zetten we ons samen met de regio en het bedrijfsleven hiervoor in. Onze financiële bijdrage hiervoor hebben we al geleverd met de middelen die we in 2018 als regionale bijdrage beschikbaar hebben gesteld.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- De servicehaven op Urk is gereed voor ondernemers om hun bedrijfspanden te gaan realiseren.
- De fysieke/ruimtelijke knelpunten die groei van het maritieme cluster op Urk in de weg staan, zijn weggenomen.
- Er is een maritieme campus en een volwaardige onderwijsinfrastructuur gerealiseerd, die voorziet in op-, om- en bijscholing voor het opleiden van nieuw arbeidspotentieel. Ten opzichte van het schooljaar 2018-2019 groeit hierdoor het aantal studenten binnen de maritieme campus met 20% en het aantal stageplekken met 15%. Ook worden zo enkele nieuwe samenwerkingsverbanden tussen MBO en het HBO en de hele onderwijsketen tot stand gebracht.
- Het rijk heeft een positief besluit genomen over de verbreding van de sluisen en vaargeul bij Kornwerderzand.

AANTREKKELIJK FLEVOLAND

Samen met landelijke en regionale partners werkt de provincie aan het vertellen van het Verhaal van Flevoland. Dit verhaal kan op allerlei manieren zichtbaar worden gemaakt in kunst, cultuur, erfgoed, natuurbeleving, recreatie en toerisme. Met initiatieven vanuit de samenleving dragen inwoners en organisaties bij aan het verhaal over de ontwikkeling van dit nieuwe land.

HET VERHAAL VAN FLEVOLAND

In de Omgevingsvisie FlevolandStraks hebben Provinciale Staten beschreven hoe belangrijk het is **om het verhaal van Flevoland beter en meer gezamenlijk uit te dragen. In de vragen “waar komen we vandaan?” en “wat typeert ons?” heeft zich een Flevolandse identiteit ontwikkeld. Flevolandse** zijn trots op de enorme diversiteit van afkomstverhalen en de verbondenheid van het wonen op nieuw land met een oude geschiedenis. Het bewustzijn dat we samen een maatschappij opbouwen zit in ons DNA. Het verhaal van Flevoland verdient het met verve te worden verteld, zodat de Flevolandse inwoners het zich verder eigen maken en trots uitdragen.

AMBITIE

In 2030 en verder staat Flevoland bekend als de kroon op de eeuwenlange Hollandse inpolderingstraditie, een 20e-eeuws ontworpen landschap met herinneringen uit een verder verleden. Het oorspronkelijke overheidsideaal is verrijkt met vele nieuwe idealen van inwoners en ondernemers. Alle opgaven die ruimtelijk moeten worden ingepast, zijn zo vormgegeven dat de grootsheid van ons imposante ingenieurslandschap van wereldfaam overeind blijft. Daarvoor hebben we de Flevolandse houding ingezet van slim en doordacht aanpakken en samen durven ondernemen.

Onze waardevolle landschappen en zichtbare erfgoed blijven behouden. De kwaliteiten van landschap en erfgoed zijn benut voor een rijk ruimtelijk plan dat inwoners, ondernemers en gebiedspartners verbindt. Uniek aanbod, zoals het Nationaal Park Nieuw Land, Schokland, de moderne stedelijke architectuur, Batavialand, de landschapskunst, de visserijhistorie van Urk en het Waterloopbos, geniet brede bekendheid. Zo wordt Het Verhaal alsmaar verder verrijkt, omdat er oog is voor ons erfgoed en ruimte voor nieuwe initiatieven. Daardoor groeit het aantal mensen dat de provincie bezoekt jaarlijks en onze inwoners maken steeds vaker gebruik van het rijke aanbod voor vrijetijdsbesteding. Ook met de organisatie van grote sportevenementen dragen we bij aan de toename van bezoekersaantallen en daarmee aan de aantrekkelijkheid van Flevoland.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- **Het ‘merk’ Flevoland kan rekenen op groeiende bekendheid.**
- Het erfgoedprogramma is in uitvoering in de lijn van de Omgevingsvisie volgens het middelste scenario.
- Met de Atlas Verhaal van Flevoland ligt er materiaal dat kan dienen als inspiratie voor nieuwe initiatieven, die de eigenheid van Flevoland gebruiken als vertrekpunt.
- Door het ondersteunen van grootschalige sportevenementen hebben we Flevoland op de kaart gezet.

RECREATIE EN TOERISME

Het Verhaal van Flevoland vormt ook mooie input voor ondernemers in de sector recreatie en toerisme. Deze sector groeit jaarlijks en biedt kansen voor Flevoland om mee te profiteren van de groeiemarkt. Zo kunnen ondernemingen floreren en groeien het aanbod en de werkgelegenheid. Als provincie faciliteren we publiekstrekkingen en grootschalige evenementen. Ook dragen we hieraan bij met de unieke locaties die hierboven zijn genoemd en met aantrekkelijke en bijzondere toeristische routes. Dit alles met het doel recreanten en toeristen vaker te laten komen, langer te laten verblijven en meer te laten besteden, waarbij we rekening houden met de ruimtelijke kwaliteiten van Flevoland.

AMBITIE

Als provincie dragen we bij aan de groei van deze sector door:

- Watersport en -recreatie te stimuleren
- Samen met gemeenten te zorgen dat de grote trekkers kunnen blijven ondernemen en dat kleine ondernemers worden ondersteund in de ontwikkeling van hun bedrijf.
- In MRA- en nationaal verband te werken aan het beter spreiden van de grote stroom toeristen over de hele regio.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- **We hebben meegewerkt aan de internationale ‘Holland-branding’ om zo Flevoland internationaal te profileren.**
- We hebben meegedacht in het realiseren van nieuwe publiekstrekkingen.
- We hebben een aandeel geleverd in de doorontwikkeling van de recreatieve potentie van het natuur - en waterrijke gebied aan de Oostrand van Flevoland (de Blauw-Groene Slinger).
- Het recreatief arrangement en de gebruiksmogelijkheden van Marker Wadden zijn uitgebreid.
- We hebben de realisatie van nieuwe wandel- en fietsroutes gestimuleerd en de aansluitingen met en tussen bestaande routes verbeterd.
- We hebben de sector ondersteund door de kennis en ervaring en professionele gebiedspromotie van onze uitvoeringsorganisatie Visit Flevoland beschikbaar te stellen.

KUNST EN CULTUUR

AMBITIE

Kunst en cultuur hebben een grote maatschappelijke betekenis en zorgen voor verbinding in de samenleving. Onderscheidende voorzieningen (zoals landschapskunst, musea) trekken (inter)nationale bezoekers en versterken het Regioprofiel Flevoland. We waarderen Batavialand als belangrijke drager voor het Verhaal van Flevoland. Het is verder belangrijk dat we als provincie een bijdrage leveren in het samenspel van de overheden die gezamenlijk zorgdragen voor een breed en divers kunstzinnig en cultureel klimaat. Als provincie maken we (mede) mogelijk dat scholen cultuureducatie aanbieden, dat cultuur bereikbaar is voor iedereen en in alle gemeenten en dat mensen er zelf aan kunnen deelnemen, dat Flevolandse gezelschappen voor podiumkunst kunnen profiteren van rijkssubsidies. Zo zorgen we er gezamenlijk voor dat kunst en cultuur bereikbaar zijn voor iedereen. Dat levert een wezenlijke bijdrage aan een leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is.

Wij geven invulling aan onze rol door:

- De culturele infrastructuur en het cultureel erfgoed verder te ontwikkelen en ontsluiten om zo bij te dragen aan de Flevolandse identiteitsontwikkeling en onderlinge verbondenheid tussen Flevolandse.
- De onderlinge verbinding en samenwerking tussen culturele instellingen te stimuleren.
- Kansen te verzilveren die voortvloeien uit het Regioprofiel Cultureel Flevoland.
- Ons in deze collegeperiode te richten op het ten minste op niveau houden van de huidige collectie landschapskunstwerken en op het maken van sluitende afspraken met de beheerders over onderhoud, toegankelijkheid en beleefbaarheid. Wij nemen in deze periode geen initiatief voor de realisatie van nieuwe landschapskunstwerken.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- Batavialand is erkend als Rijksdepot voor maritieme archeologie.
- We hebben gestimuleerd dat zoveel mogelijk Flevolandse leerlingen een bezoek hebben gebracht aan Batavialand, als drager voor het Verhaal van Flevoland.
- Vanuit het Fonds Verstedelijking Almere is een kwartiermaker aangesteld om de conclusies uit het haalbaarheidsonderzoek naar een iconisch museum voor moderne kunst in Almere, nader uit te werken.
- Er is een nieuwe cultuurnota vastgesteld, waarin de koers voor de periode 2021-2025 is geformuleerd.
- We hebben een bijdrage geleverd aan de doorontwikkeling van het museum voor Werelderfgoed Schokland, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de polderpioniers.
- We hebben een fonds ingesteld voor artistieke en culturele ontwikkeling.

KRACHTIGE SAMENLEVING

Flevoland is een mooie provincie om in te wonen en te werken. We willen een inclusieve samenleving zijn waarin iedereen meedoet, iedereen tot zijn recht kan komen. Daarom zijn we bijvoorbeeld een actieve Regenboogprovincie. Maar de jonge geschiedenis brengt met zich mee dat de ontwikkeling van de samenleving nog extra aandacht nodig heeft. Dat gaat om zaken als het gemiddelde opleidingsniveau, welvaart en welzijn, arbeidsparticipatie, sociale netwerken. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn Flevolandse minder goed opgeleid, armer en minder actief betrokken bij de omgeving, leven Flevolandse ongezonder en is de arbeidsparticipatie relatief laag. In de Omgevingsvisie is dit als één van de strategische opgaven van dit gebied benoemd.

AMBITIE

De ambitie van de opgave Krachtige Samenleving is een goed opgeleide bevolking met perspectief op de arbeidsmarkt, die actief en sportief participeert in de samenleving met voldoende zorg in de nabijheid. We willen samen met onze partners bijdragen aan een gezonde, veilige en welvarende samenleving. Een inclusieve samenleving, waar inwoners zorg hebben voor elkaar. Via sport, positieve gezondheid, cultuur en erfgoed stimuleren we (sport)verenigingen en (zorg)instellingen verbinding in de samenleving te organiseren.

De Krachtige Samenleving raakt veel kerntaken van de provincie, maar is een domein dat vooral bij het rijk en de gemeenten is belegd. De provincie kan hierbij faciliteren, verbinden en versterken vanuit de gedachte dat sociale, economische en fysieke omgeving hand in hand gaan. We nemen geen taken van andere overheden over en zullen hen zo nodig ook aanspreken op hun verantwoordelijkheid. De rol van de provincie voor Krachtige Samenleving is in eerste instantie aanvullend op die van de andere overheden.

Daarnaast zien we als regionale overheid ook een eigen verantwoordelijkheid voor een effectieve aanpak van de geconstateerde regionale achterstanden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de grote veranderingen in de zorgsector. Wij lobbyen voor een volwaardig ziekenhuis in Lelystad en combineren dat met aandacht voor het totale zorglandschap. Het gaat hier om een ingrijpende bovenlokale systeemaanpassing. We willen helpen die transitie naar een nieuw zorglandschap, die in principe eenmalig is, mogelijk te maken. We kunnen vooral waarde toevoegen in een verbindende rol, erop gericht de betrokken overheden samen te laten optrekken vanuit een gedeelde visie op de maatschappelijke opgave en de krachten te bundelen met alle relevante stakeholders. Hierbij willen we de inzet van het onbenutte arbeidspotentieel versterken door via het Regionaal Werkbedrijf Flevoland bovenlokale initiatieven voor arbeidsmarkttoeleiding in samenspraak met de stakeholders te bevorderen. Zo dragen we bij aan de versterking van de sociaal-economische structuur van Flevoland. De integrale aanpak van de regiodeal Noordelijk Flevoland is daarvan een goed voorbeeld. Hierin versterken we de brede welvaart door fysieke investeringen te koppelen aan innovatie en talentontwikkeling.

We hebben niet de ambitie om hiermee een nieuwe structurele provincietaak te introduceren, maar willen een impuls op bovenlokaal niveau geven aan de kracht van de Flevolandse samenleving.

Belangrijke speerpunten hierbij zijn het menselijk kapitaal (Human Capital Agenda) en gezondheid. Daarnaast dragen ook de activiteiten vanuit de reguliere kerntaken cultuur en mobiliteit (openbaar vervoer) bij aan de doelen van Krachtige Samenleving. Ook voor het landelijk gebied willen we nagaan hoe de bestaande middelen beter kunnen worden benut om de vitaliteit van de kleine kernen te versterken. Het Fonds Leefbaarheid, waaruit initiatieven van bewoners en lokale verenigingen in het landelijk gebied zijn ondersteund, zal worden geëvalueerd. Indien tot verlenging wordt besloten, achten we een focus gewenst die meer aansluit op de ambities van

Krachtige Samenleving en op de provinciale kerntaken, zoals (sociale) innovatie op het gebied van bereikbaarheid en educatie.

Bij het begrip Krachtige samenleving denken we aan de volgende onderwerpen:

- o Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- o Gezonde en veerkrachtige Flevolandse, die langer fit en gezond blijven, en daarmee langer zelfredzaam.
- o Een vitaal platteland en een gezonde leefomgeving, waarbij we in samenhang met andere activiteiten innovatieve initiatieven ontwikkelen en ondersteunen.
- o Een toekomstbestendig, bereikbaar en betaalbaar zorglandschap dat past bij de behoeften en mogelijkheden van Flevoland.
- o We steunen gemeenten, culturele en maatschappelijke organisaties bij het versterken van de sociale samenhang.

HUMAN CAPITAL AGENDA

De Human Capital Agenda verbindt de opgave van de Krachtige samenleving met de kerntaak regionale economie. Tot nu toe werd deze vooral benaderd vanuit de aanbodkant; de beschikbaarheid van arbeidskrachten voor bedrijven. Het is belangrijk dat Flevolandse bedrijven voldoende passend opgeleide medewerkers kunnen vinden. Goed onderwijs, gericht op kansrijke ontwikkelingen in een veranderende arbeidsmarkt, is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven. Dit is een aspect van de versterking van de regionale economische structuur, een provinciale kerntaak, die we oppakken in een goede samenwerking met onze partners in onderwijs, kennisinstellingen en werkgevers.

Er is echter ook een ander belang; een hoge (arbeids)participatie en een goede opleiding, die mensen uitdaagt hun talenten maximaal te ontwikkelen, versterken ook de kwaliteit van de samenleving. Dit is vooral een taak van de gemeenten, waarop we gemeenten zo nodig zullen aanspreken.

GEZONDHEID

Gezondheid is een belangrijke voorwaarde voor een krachtige samenleving. Goede samenwerking **en afstemming in de hele zorgketen zijn nodig voor een evenwichtig 'zorglandschap'**. De provincie kan daarin een verbindende rol vervullen tussen de gemeenten en het Rijk. Een aandachtspunt voor de Krachtige Samenleving is de preventie. Overgewicht, een ongezonde leefstijl en beweegarmoede **vormen gezondheidsrisico's die in Flevoland relatief groot zijn. Gerichte preventieprogramma's, bewustzijns campagnes en monitoring kunnen helpen om hierin verbetering te brengen.**

SPORT

We zien de maatschappelijke waarde van sport in het bevorderen van participatie en sociale samenhang. Via Sportservice Flevoland geven we uitvoering aan het Flevolandse sportbeleid, gericht op talentontwikkeling, sportevenementen en aangepast sporten. Ook creëren we mogelijkheden voor actieve buitensport-beoefening. Zo stimuleren we een sportieve, gezonde leefstijl. Het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord bieden mogelijkheden voor een coördinerende rol van de provincie.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We werken bij provincie brede opgaven goed samen met gemeenten en instanties die actief zijn op het gebied van gezondheid en brede welvaart in Flevoland en er zijn op dit terrein

bovenlokale experimenten uitgevoerd. Hierbij spelen ook Sportservice Flevoland, CMO en GGD een actieve rol.

- We hebben het provinciale netwerk versterkt door aan te sluiten bij bestaande netwerken en een platform te bieden voor het organiseren van themabijeenkomsten en congressen op het terrein van Krachtige samenleving.
- We hebben onderzoek, experimenten en initiatieven die op regionaal niveau een gezonde leefstijl en (positieve) gezondheid bevorderen ondersteund, in afstemming met de gemeenten.
- We hebben de effectiviteit van de provinciale steunfunctie Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Flevoland geëvalueerd.
- We hebben betere faciliteiten voor sporttalenten en meer deelnemers aan aangepast sporten.
- Op basis van een evaluatie hebben we een nieuwe invulling gegeven aan de Agenda vitaal platteland en het daarbij behorende Fonds vitaal platteland, zodat die beter aansluiten op de provinciale kerntaken en de doelen van Krachtige Samenleving.
- We richten een fonds Krachtige Samenleving in.
- Inwoners laten hun betrokkenheid zien in het oppakken en agenderen van zaken die bijdragen aan het vitaal houden van hun leefomgeving.
- De aanleg van het glasvezelnetwerk in het buitengebied van alle drie de polders is voltooid.

ENERGIE EN MILIEU

De opgave duurzame energie staat hoog op de agenda. Het gaat hierbij om: minder energie verbruiken, verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen en toewerken naar 100% hernieuwbare energie. In Flevoland zijn hiervoor al veel maatregelen getroffen. Maar ook deze provincie heeft een grote opgave om de ambities van een vastgesteld Klimaatakkoord uit te werken en te realiseren.

AMBITIE

In de Omgevingsvisie is de energietransitie als belangrijke opgave gemarkeerd. Met de komst van het Klimaatakkoord ontwikkelt zich dat door tot CO₂-neutraliteit in 2050. We sluiten daarbij aan op de zorg in de samenleving over de klimaatontwikkeling en de gevolgen daarvan. Die zorg delen we en daarom vinden we het belangrijk om eraan bij te dragen dat er gerichte maatregelen worden genomen en te voldoen aan de opgave die voor de provincie Flevoland voortkomt uit het klimaatakkoord.

Minstens even belangrijk vinden we het dat de klimaatmaatregelen voor de Flevolandse haalbaar en betaalbaar zijn. Zij moeten kunnen participeren, zodat investeringen en opbrengsten in balans komen en obstakels worden weggenomen. Deze ontwikkeling bevorderen we graag.

We zien bovendien grote kansen in de klimaatopgaven voor de Flevolandse economie. Er is een enorme behoefte aan slimme oplossingen op tal van terreinen om de doelen van het Klimaatakkoord te halen. Dat betekent dat er veel mogelijkheden zijn voor bedrijven die met slimme innovaties komen. Er ontstaat bovendien nieuwe werkgelegenheid (in aanleg, onderhoud, beheer en ontwikkeling van nieuwe energiesystemen bijvoorbeeld), waarvan de Flevolandse bevolking kan profiteren.

Als koploper hernieuwbare energie draagt Flevoland bij aan het behalen van de doelstellingen van het af te sluiten nationale Klimaatakkoord. We zetten daarbij in op alle vormen van hernieuwbare energie. We willen de kansen ervan volop benutten en realiseren ons dat dit vrijwel alle onderdelen van ons eigen werk raakt. Van inkoop tot planvorming, van openbaar vervoer tot de ondersteuning van het MKB. Vanuit dit bewustzijn verbinden we ons aan de Parijs-doelstelling van CO₂-neutraliteit in 2050, of zoveel eerder als mogelijk. Het streven is om in Flevoland vóór 2050 fossielvrij en CO₂-vrij te zijn. Ons doel voor 2030 is een energieneutraal Flevoland, inclusief mobiliteit. Dit betekent dat we binnen de provincie net zoveel hernieuwbare energie opwekken als er aan totale energie, inclusief verkeer en vervoer, wordt verbruikt. We hanteren daarbij het uitgangspunt dat de aanpak van de klimaatopgaven haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn. Als overheid en als één van de grote werk- en opdrachtgevers in Flevoland willen we het goede voorbeeld geven.

Om dit te bereiken stimuleren we energiebesparing, opwekking duurzame energie en andere manieren om CO₂-uitstoot terug te dringen en zorgen we dat Flevoland zo goed mogelijk is voorbereid op klimaatveranderingen. We maken de opgaven hanteerbaar door de doelen voor 2030 en 2050 te vertalen in concrete tussenstappen.

Vanwege onze ambitie om geen fossiele brandstoffen meer te gebruiken, sluiten wij (proef-) boringen naar schallegas uit.

REGIONALE ENERGIESTRATEGIE

AMBITIE

Net als alle regio's zal ook Flevoland een regionale energiestrategie (RES) moeten opstellen. Hierin moet worden opgenomen welk aanbod Flevoland doet voor elektriciteit, gas en warmte, wat de concrete zoekgebieden zijn voor het met ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak opwekken van zonne- en windenergie, duurzame warmte en gassen en wat er nodig is om de opgewekte energie te integreren in de energie-infrastructuur. Een Regionale Structuurvisie Warmte moet onderdeel zijn van de RES en inzicht bieden in de regionale warmtevraag en de beschikbaarheid van warmtebronnen.

Binnen een half jaar na het afsluiten van het Klimaatakkoord moeten we als Flevoland een concept-RES-bod doen. De optelsom van alle aanbiedingen wordt doorgerekend, terwijl de decentrale overheden onderling een verdeelsystematiek afspreken. Deze stappen monden uit in een opgave per RES. De RES-opgave moet worden verwerkt en geborgd en door alle Raden en Provinciale Staten vastgesteld.

AARDGASVRIJ VERWARMEN

Energiebesparing en duurzame energieopwekking zijn een voorwaarde om te komen tot een samenleving die onafhankelijk is van fossiele brandstoffen. De warmtenetten moeten (semi-) publieke voorzieningen zijn en omdat die gemeente-overstijgend zijn, vraagt dat om een provinciale visie en beleid. Dit wordt uitgewerkt in de RES.

VERDUURZAMING BEDRIJVEN

Vanaf 1 juli 2019 moeten bedrijven aangeven dat ze de meest energiezuinige productiemethoden gebruiken. We weten dat ondernemers behoefte hebben aan ondersteuning in de vorm van kennis en informatie en een klankbordfunctie. We willen ondernemers ondersteunen met het beschikbaar stellen hiervan, bijvoorbeeld bij het invoeren van het Milieukeur/PlanetProof keurmerk, in lijn met wat is afgesproken bij de Flevolandse Energie Agenda. Door vraagbundeling en het creëren van herkenbare lijnen in oplossingen, wordt het voor het MKB makkelijker te voldoen aan de nieuwe wettelijke eisen.

FINANCIERING

Bij het klimaatneutraal maken van Flevoland gaat, niet verrassend, de kost voor de baat uit. Als provincie zijn we er niet voor om op dit terrein structureel te subsidiëren. Wel kunnen we, vergelijkbaar met de financieringsinstrumenten in het economisch beleid, onderzoeken welk financieringsinstrumentarium de doelstellingen dichterbij kan brengen. We denken dan aan het laten opstellen van business cases, vormen als revolverende fondsen, vraagbundeling en dergelijke, maar ook aan participatie door private partners.

DE-ON

Zoals gezegd zien we in de klimaatopgaven kansen voor nieuwe economie. We hebben in onze ontwikkelingsmaatschappij voor duurzame energie DE-on een belangrijk instrument voor het aanjagen van de energietransitie. Door het beschikbaar stellen van kennis en informatie, het bij elkaar brengen van initiatieven en financiering, helpt DE-on de energietransitie vooruit.

We willen DE-on kunnen inzetten als sturingsinstrument in de klimaatopgave. Daarvoor kan het nodig zijn DE-on op een andere manier te positioneren. We onderzoeken daarom in hoeverre we DE-on nog krachtiger kunnen maken door bijvoorbeeld inbedding in Horizon. Het DE-on-fonds is volledig belegd en de middelen komen pas later weer vrij (het is een revolverend fonds). Zo nodig stellen we nieuw investeringskapitaal beschikbaar.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

ENERGIETRANSITIE

- Flevoland is energieneutraal, exclusief mobiliteit. Het energieverbruik vanuit verkeer en vervoer laten we voor 2023 nog buiten beschouwing, maar betrekken we wel bij onze voorbereidingen voor 2030.
- We hebben samen met onze gebiedspartners een Regionale Energie Strategie vastgesteld, waarin afspraken zijn opgenomen over de gezamenlijke inzet voor het behalen van de klimaatdoelen. Het eerste concept hiervan wordt aan PS en gemeenteraden voorgelegd zes maanden na afsluiten van het Klimaatakkoord, versie 1.0 een jaar na het afsluiten. Daarna start de uitvoering van de RES. Vervolgens wordt iedere twee jaar een nieuwe versie vastgesteld.
- We zoeken naar vormen van opslag van duurzame energie.
- We hebben het aantal partners met wie we samenwerken binnen de RES uitgebreid, zodat de RES een zo groot mogelijk effect heeft.
- Er is een integraal ruimtelijk/landschappelijk beleid ontwikkeld voor alle vormen van energieopwekking en -opslag en het is duidelijk voor onze inwoners dat het energielandschap bijdraagt aan het verzilveren van de kansen die het Klimaatakkoord Flevoland biedt.
- Flevolandse en met name zij die te maken hebben met de nadelen van energieopwekking, kunnen daadwerkelijk participeren in en profiteren van energieopwekking.
- We hebben met de Human Capital Agenda specifieke maatregelen getroffen om het ontbreken van menskracht voor de klimaatopgaven op te lossen.

VERDUURZAMING BEDRIJVEN

- Flevolandse ondernemers hebben duurzame innovatieve producten en systemen ontwikkeld en waar nodig hebben zij een beroep kunnen doen op instrumenten zoals van het Economisch Programma die wij samen met de gebiedspartners beschikbaar hebben gesteld.
- Flevoland staat bekend als een aantrekkelijk vestigingsgebied, door de nabijheid van duurzame energie.

ENERGIEBESPARING

- Het energiegebruik in de gebouwde omgeving is afgenomen door toepassing van energiebesparingsmaatregelen. Als provincie hebben we daaraan bijgedragen door:
 - het beschikbaar stellen van kennis en informatie,
 - het helpen realiseren van veelbelovende pilots en
 - te onderzoeken op welke manier energiebesparing voor zoveel mogelijk huishoudens en bedrijven haalbaar en betaalbaar kan worden gemaakt. Belangrijk is daarbij dat de investeringen om te komen tot energieneutrale gebouwen (woningen, kantoren en bedrijfspanden) en de besparingen die daaruit voortvloeien in samenhang worden gezien.

ENERGIEOPWEKKING

WIND

- Het Regioplan Wind is uitgevoerd op basis van de Partiële herziening Omgevingsplan voor Windenergie en daarmee ook het beleid van opschalen en saneren. Het beleid is gericht op het principe dat méér windenergie wordt gerealiseerd met minder molens. Bij het Regioplan zijn amendementen aangenomen die het mogelijk maken flexibel om te gaan met de grenzen van projectgebieden en plaatsingszones. Significante wijzigingen moeten aan PS worden voorgelegd. We realiseren ons dat Windplan West in voorbereiding is en nog niet juridisch in procedure is gebracht. Niet de aantallen windmolens maar het opgesteld vermogen is daarbij leidend. Met de uitvoering van het regioplan zal het opgesteld vermogen ongeveer 1.800 megawatt bedragen (zie bijlage p.40).
- Mochten er vanuit de gebieden waar windenergie niet is uitgesloten (aangegeven in de Partiële herziening Wind), initiatieven komen voor het opschalen en saneren van windmolens, dan **hebben we dat vanuit het ‘ja, mits’ principe voorgelegd aan PS, waarbij in elk geval**, conform de eisen van de Partiële herziening, de mogelijkheid tot participatie moet zijn geborgd. Want iedere Flevolander moet kunnen profiteren van de Flevolandse windmolens.

ZON

- We hebben samen met gemeenten, bewoners, corporaties en ondernemers in beeld gebracht hoe we de ruimte voor zon binnen de bebouwde omgeving optimaal kunnen benutten.
- Op basis van een tussenbalans van ons beleid voor zon op land na realisatie van de eerste 500 ha, hebben Provinciale Staten een besluit genomen over het al dan niet vrijgeven van de volledige ruimte van 1000 ha. Daarbij hanteren we het uitgangspunt dat voedselproductie vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie.
- We hebben in het kader van het integraal ruimtelijk beleid voor de energietransitie voor zonne-energie een Regioplan Zon opgesteld, waarin de aansluiting van grootschalige opwekking op het net is uitgewerkt. Daarin is een voorkeursvolgorde opgenomen voor de locatie van zonnewinning. Daarbij gaan opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen boven opwekking op kostbare landbouwgrond.
- We hebben kennis, informatie en ondersteuning beschikbaar gesteld om de toepassing van zonne-energie te benutten en op pilot-basis, als dat substantieel bijdraagt aan het versnellen van de energietransitie, ook financiering(-sconstructies).

GEOOTHERMIE

- We hebben, in MRA-verband, de mogelijkheden en risico's van aardwarmte in stedelijk gebied in kaart gebracht, zodat duidelijk is of en hoe de diepe ondergrond kan worden ingezet, met name in Almere en Lelystad. Dit om aardwarmte te kunnen benutten in de warmtetransitie die moet plaatsvinden om uiteindelijk te komen tot een aardgasvrije gebouwde omgeving.
- We hebben kennis en ondersteuning geboden bij het gebiedsgericht in kaart brengen van de mogelijkheden van warmte-koude-opslag bij de warmtetransitie, zodat zowel particuliere gebruikers als collectieve doelen kunnen profiteren. De gemeenten hebben hierbij het voortouw.

WATERSTOF

- We hebben, zo nodig, pilots ondersteund voor het duurzaam produceren en toepassen van waterstof, met name voor mobiliteit en de warmtetransitie.
- We hebben eraan bijgedragen dat pilots kunnen worden uitgevoerd voor de opslag van waterstof en voor het benutten van de overcapaciteit van zonne- en windenergie.

HET GOEDE VOORBEELD

- We hebben onderzocht of het mogelijk is ons eigen lichtnet aan te sluiten op wind- en zonne-energie.
- We hebben een concreet plan voor het aardgasvrij verwarmen van onze eigen gebouwen.
- We hebben een concreet plan om onze eigen organisatie CO2-neutraal te maken.

MILIEU: LUCHT, BODEM EN GELUID

Het is de rijksoverheid die de normen stelt rond luchtkwaliteit, het tegengaan of oplossen van bodemvervuiling en geluidsoverlast, het beschermen van de waterkwaliteit. Onze ambitie is dat Flevoland de huidige kwaliteit op het gebied van milieu en gezondheid behoudt. In Flevoland is het een groot goed dat schone lucht vanzelfsprekend is. Geen enkele inwoner wordt blootgesteld aan hogere concentraties schadelijke stoffen dan wettelijk is toegestaan.

Flevoland heeft een beperkt aantal locaties waar bodemvervuiling nog moet worden opgelost. Het aanpakken van deze locaties is onderdeel van het bodemprogramma. Hieraan blijven we uitvoering geven. Daarnaast is goed bodembeheer de basis voor klimaatadaptatie en het kan ook de netto CO2-emissie beperken. Mede daarom hechten we eraan door te gaan met het Actieprogramma Bodem & Water dat verder wordt besproken in het hoofdstuk over landbouw.

Als provincie heeft Flevoland de verantwoordelijkheid voor het terugdringen van geluidsoverlast langs provinciale wegen. Ook hiervoor geldt dat de wettelijke kaders leidend zijn.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We hebben het Actieprogramma Geluid uitgevoerd.
- Het systeem dat is ingesteld voor geluidsmonitoring en het klachtenmeldpunt Lelystad Airport functioneren en leveren feitelijke informatie om in de Commissie Regionaal Overleg met alle partijen te bespreken.

MOBILITEIT

Investeren in mobiliteit blijft nodig, ook in de komende bestuursperioden. Daarbij is de essentie dat er verbindingen worden gelegd, wegen en waterwegen, bus- en treindiensten, rijkswegen, provinciale en lokale wegen. Voor een verbetering en verduurzaming van het mobiliteitsnetwerk zijn overheden aangewezen op samenwerking en afstemming. In Flevoland zijn verplaatsingen nodig om als samenleving te functioneren; werken, ondernemen, sociale contacten en recreëren: goede bereikbaarheid is een belangrijke randvoorwaarde. Daarbij kenmerkt onze provincie zich door relatief grote afstanden.

AMBITIE

Als coalitie werken we aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Flevoland. Die is immers van groot belang voor het goed functioneren van onze samenleving, voor het kunnen bereiken van werk, school, voorzieningen en familie. De afgelopen jaren zijn er gelukkig al grote slagen gemaakt in betere bereikbaarheid en besluiten genomen over verdere verbeteringen die de komende jaren worden uitgevoerd. Voorbeelden zijn de goede ontsluiting bij Roggebotsluis, de Waterlandseweg en de aanpak van de rotonde bij Harderhaven. Ook voor het fietsverkeer is geïnvesteerd, zoals de aanleg van een snelfietsroute naar Lelystad Airport of het fietspad tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold. Ter verbetering van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer (OV) is budget vrijgemaakt om de groei van Almere op te kunnen vangen en om een duurzame OV-verbinding naar de luchthaven te realiseren. Voor de nieuwe concessie IJssel-Vecht is ingezet op zowel duurzaamheid als het vernieuwen van het openbaar vervoer in het landelijk gebied.

Voor deze bestuursperiode maken we belangrijke afwegingen voor een groot aantal mobiliteitsopgaven en -investeringen. Onze ambities zijn de volgende.

- We gaan er samen met Almere en Lelystad, vanuit het samenwerkingsverband tussen rijk en MRA, voor zorgen dat er positieve besluitvorming plaatsvindt over de IJmeerverbinding, mede door cofinanciering vanuit de woningbouwopgave.
- We gaan bevorderen dat knelpunten die buiten Flevoland liggen en een groot effect hebben op de Flevolandse bereikbaarheid, worden opgelost. Het gaat ons daarbij vooral om de N50 en A27.
- Met partners onderzoeken we de mogelijkheden voor de realisatie van snelle (rail)verbindingen tussen Flevoland en andere delen van het land en wat ervoor nodig is om tot daadwerkelijke realisatie over te gaan.
- We dragen er samen met de gemeenten zorg voor dat de kleine kernen bereikbaar blijven door op zoek te gaan naar de best mogelijke combinatie van flexibel OV, vervoer op maat en smart mobility.
- We zetten smart mobility in als onderdeel van de oplossing voor knelpunten in de bereikbaarheid. In elk geval tijdens de Floriade en bij het evenemententerrein van Walibi zien we hiervoor kansen.
- We geven invulling aan de rijksopdracht tot het verduurzamen van de mobiliteit, als bijdrage aan de uitvoering van het Klimaatakkoord, volgens de principes van haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar.
- We houden de kwaliteit van onze wegen op peil en treffen van maatregelen die de doorstroming en de (sociale) verkeersveiligheid verbeteren.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

INFRASTRUCTUUR

- Er is in 2023 zicht op realisatie van de IJmeerverbinding, mede door cofinanciering vanuit de woningbouwopgave.
- Het rijk heeft een positief besluit genomen over de verbreding van de A27 tussen de Stichtse brug en het knooppunt met de A1.
- Het rijk heeft een positief besluit genomen over de verbreding van de A27 tussen het knooppunt A6-A27 en de Stichtse brug.
- De verbreding van de N50 tussen Kampen-Zuid en Hattemberbroek wordt door het rijk uitgevoerd of is in voorbereiding. De verbreding tussen Ramspolbrug en Kampen-Zuid nemen we mee in de lobby.
- Het rijk heeft een positief besluit genomen over de verbreding van de sluis, bruggen en vaargeulen bij Kornwerderzand.
- We hebben smart mobility ingezet als middel om de bereikbaarheid te verbeteren van evenemententerreinen (zoals bij de Floriade en bij Walibi).
- Er zijn positieve besluiten genomen over de (OV-)ontsluiting van het Nationaal Park Nieuw Land en de uitvoering is in voorbereiding.
- Er is een positief besluit genomen over het verbeteren van de ontsluiting van Urk, onder voorwaarde van cofinanciering door de gemeente Urk.
- In overleg met de provincie Gelderland zijn maatregelen genomen om de doorstroming tussen de Nijkerkerbrug en de A28 te verbeteren.

BEREIKBAARHEID PER SPOOR, (LIGHT)RAIL OF (HOOGWAARDIG) BUSVERVOER

Omdat de provincie geen rechtstreekse zeggenschap heeft over het spoor, zullen onderstaande doelen moeten worden bereikt via samenwerking in netwerken (MRA, OV Oost) en via lobby. Het vraagt een goed samenspel tussen de overheden.

- Er is in 2023 zicht op realisatie van de IJmeerverbinding, mede door cofinanciering vanuit de woningbouwopgave
- We hebben een onderzoek afgerond naar de mogelijkheden om het toekomstige (light)railnetwerk uit te breiden vanaf Almere richting Utrecht, waarbij ook de OV-ontsluiting voor Zeewolde kan worden verbeterd.
- Samen met de gemeente Noordoostpolder is een onderzoek gepresenteerd over de ontwikkeling van een hoogwaardige OV-verbinding naar het Noorden (Lelystad-Emmeloord-Heerenveen-Drachten-Groningen), voorsortend op een (light)railverbinding, en over de sociaal-economische randvoorwaarden daarvoor in de regio. We werken hiervoor samen met de provincies Fryslân en Groningen. Doel is het versnellen van de verbindingen tussen het Noorden en de Randstad via Emmeloord. Op termijn streven we naar snel, emissievrij vervoer over lange afstanden mogelijk maakt.
- **Er rijden meer intercity's en sprinters per uur** tussen Lelystad, Almere, Utrecht en Amsterdam zodat de groei van het aantal treinreizigers kan worden opgevangen (spoorboekloos rijden).
- Er is een nachttreindienst gerealiseerd op de verbinding Schiphol Amsterdam Almere Lelystad en Zwolle, zodat de nachtelijke bereikbaarheid van zowel Schiphol als Amsterdam Lelystad Airport is verbeterd.
- De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land is ook verbeterd dankzij realisatie van een eenvoudig (daluren-)station, **het 'groene station'**.
- Het OV-systeem voorziet in het op peil houden van de bereikbaarheid van de kleine kernen door slim maatwerk-OV, zodat bewoners en bezoekers gemakkelijk het kernnet kunnen bereiken en daarmee kunnen reizen naar belangrijke bestemmingen voor school, studie, werk of ontspanning.

VERDUURZAMING MOBILITEIT

- In het Regionale mobiliteitsplan Flevoland is uitgewerkt hoe we, ter uitvoering van het Klimaatakkoord, invulling geven aan de verandering en verduurzaming van de mobiliteit. Daarin is het geldende duurzaamheidsbeleid geïntegreerd (zie daarvoor hoofdstuk 6 van het Programma Mobiliteit & Ruimte 2018-2023).
- In het samenwerkingsverband dat we opbouwen rond de Regionale Energiestrategie (RES) en het Regionale Mobiliteitsplan (RMP) hebben we met werkgevers en onderwijsinstellingen onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor werken en leren op afstand.
- We stimuleren in MRA-verband de aanleg van een dekkende laadinfrastructuur om de overstap naar elektrisch rijden te versnellen.
- We nemen steeds verdere stappen om de CO₂-voetafdruk van de provinciale infrastructuur verder terug te brengen, onder andere door met nieuwe technologieën de mogelijkheden te benutten voor energieopwekking of hergebruik van materialen.
- We zorgen dat de bussen in de concessie IJssel-Vecht en het vervoer voor de Regiotaxi volledig emissievrij zijn, zodra de technologie dat mogelijk maakt. Dat kan ook door de inzet van waterstofbussen, waarvan we op dit moment samen met Gelderland en Overijssel onderzoeken hoe deze kunnen worden ingezet.
- Er is een concreet plan ontwikkeld voor het toepassen van slimme, innovatieve oplossingen (waaronder flexibel OV, maatwerk en smart mobility) in het landelijk gebied, zodat een dekkend OV-netwerk gewaarborgd is.
- We hebben uitgewerkt hoe we ons eigen wagenpark volledig emissievrij kunnen maken, zodat bij vervanging steeds de optie met de minste CO₂-uitstoot wordt gekozen die voldoet aan alle gestelde voorwaarden.
- We geven als grote werkgever het goede voorbeeld door ervoor te zorgen dat de mobiliteit van onze eigen organisatie is verduurzaamd. Dit doen we door afspraken te maken met onze eigen werknemers over werken en vergaderen op afstand en daarvoor ook moderne faciliteiten beschikbaar te blijven stellen. Daarnaast stimuleren we het gebruik van fiets en OV of emissievrij vervoer.
- We hebben samen met het rijk en gemeenten besluiten genomen over het wegwerken van ontbrekende schakels in het (snel-)fietspadennetwerk, waaronder Lelystad-Almere, en het geschikt maken van fietspaden voor snelfietsen op een aantal trajecten.
- We hebben in kaart gebracht op welke manieren de combinatie fiets-OV-fiets kan bijdragen aan het terugdringen van het autogebruik en samen met onze gebiedspartners besluiten genomen om deze combinatie te laten uitgroeien tot een volwaardig alternatief. Daarbij spelen fietsdeelconcepten en stallingsmogelijkheden een belangrijke rol.

VERKEERSVEILIGHEID

- De veiligheid van provinciale fietspaden en oversteekvoorzieningen voor fietsers en voetgangers is verbeterd.
- Bij groot onderhoud van provinciale wegen voeren we veiligheidsmaatregelen uit, conform het geldende beleid.

MOBILITEIT & INFRASTRUCTUUR TESTCENTRUM (MITC)

Het MITC faciliteert in de verschuiving van testen en experimenteren met smart mobility, naar toepassing en gebruik in de dagelijkse praktijk en draagt daarmee bij aan de doelen van het **landelijke programma ‘Smart mobility. Dutch reality’**. Het is daarmee essentieel voor een verantwoorde introductie van een nieuwe generatie voertuigen, toepassingen en diensten. In een gecontroleerde real life omgeving kan de communicatie tussen voertuig en omgeving worden getest. Zo draagt het MITC bij aan het zorgvuldig benutten van data-uitwisseling en connectiviteit.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- De vorming van het MITC is gerealiseerd, de verhuizing van de RDW naar Marknesse is afgerond en de verlengde testbaan met MITC-faciliteiten is operationeel.
- Er is een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken bij het MITC op het vlak van luchtvaart, **drones, auto's, vrachtauto's, scheepvaart en hybride vormen van mobiliteit, dat** complementair is aan en actief samenwerking zoekt met bestaande nationale en internationale smart mobility netwerken.
- De upgrade van de Duits-Nederlandse Windtunnel (DNW), specifiek voor automotive certificatie en validaties, is gerealiseerd.
- De DigiCity op het MITC-terrein biedt ruimte aan bedrijven die zich met slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden.

VERNIEUWEND BESTUUR

We leven in een dynamische wereld, waar verandering aan de orde van de dag is. Deze veranderingen zijn ook van invloed op onze rol als provincie, op waar wij van betekenis kunnen zijn. Om goed op deze veranderende omgeving te kunnen inspelen, zullen we in staat moeten zijn om verschillende rollen te vervullen, afhankelijk van wat de specifieke situatie vraagt. Zo'n eigentijdse aanpak op maat is nodig om echt te kunnen bijdragen aan de oplossing van de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken in onze provincie. Naast de uitvoering van wet- en regelgeving (rechtmatige overheid) en prestatiebesturing (presterende overheid), wordt van de provincie in toenemende mate een actieve rol verwacht (van participeren tot coördineren) in de netwerken die de samenleving steeds sterker kenmerken (netwerkende overheid).

AMBITIE

De provincie geeft richting: zij stelt de kaders vast en bepaalt de koers. De gesprekspartners krijgen binnen deze kaders de ruimte om hun verantwoordelijkheid naar eigen inzicht in te vullen. We hechten er belang aan om in gesprek te gaan met inwoners en maatschappelijke organisaties. Transparantie en zichtbaarheid zijn sleutelwoorden in de communicatie. Een mooi voorbeeld van een vernieuwend initiatief in dit opzicht is het portaal Open Stateninformatie, dat Stateninformatie eenvoudig toegankelijk en vindbaar maakt voor belangstellenden. Onze ambitie is dan ook een overheid te zijn die vanuit verschillende rollen waarde kan toevoegen en soepel tussen rollen kan schakelen in een goed samenspel tussen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie.

OPGAVEGERICHT WERKEN

Voor de grote maatschappelijke opgaven, zoals we die in onze Omgevingsvisie hebben beschreven, **betekent dat in beginsel een 'opgavegerichte' aanpak. Dat houdt in dat we deze opgaven centraal** stellen en niet de afzonderlijke beleidsvelden. Daarmee geven we ook inhoud aan de intentie van de Omgevingswet, die de basis vormt voor een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. Het uitgangspunt hierbij is het bewaken van de balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving, met het oog op een duurzame ontwikkeling.

Het betekent ook dat we deze vraagstukken niet alléén aanpakken, maar gezamenlijk en actief de kerntaken en kernkwaliteiten benutten van de partijen binnen onze netwerken die hieraan iets kunnen toevoegen, op basis van gedeelde belangen. De provincie wil ondersteunend en dienstbaar zijn aan de samenleving. De Omgevingswet biedt de ruimte voor initiatieven van derden. Wij staan daarvoor open. Het uitgangspunt voor onze betrokkenheid is toegevoegde waarde. Alleen daar waar onze betrokkenheid van meerwaarde is, zullen we een bijdrage leveren. Hoe die bijdrage vorm krijgt -welke schaal ((inter)nationaal, regionaal, lokaal) en welke rol (rechtmatige, presterende, netwerkende of participerende overheid) hangt af van de aard van het maatschappelijke vraagstuk.

SAMENWERKING

Voor de inwoners van onze provincie wordt veel bepaald door de Rijksoverheid en de uitvoering is doorgaans een verantwoordelijkheid van de gemeenten. De provincie bekleedt als **'middenbestuur'** een tussenpositie tussen het centrale en het lokale niveau. Deze positie leent zich uitstekend voor de verbindende schakelrol die wij willen vervullen om inhoud te geven aan onze ambitie; een versterking van de samenwerking met gemeenten en het Rijk.

Met de Flevolandse gemeenten en het waterschap werken we aan een de uitvoering van de gemeenschappelijke opgaven van de Omgevingsvisie. Met de gemeente Lelystad geven we in

Lelystad Next Level vorm en inhoud aan een dergelijke opgavegerichte agenda. Ook werken we samen met Lelystad en Almere aan het Handelingsperspectief Almere 2.0 (Oostflank MRA in het kader van het Rijk-Regioprogramma Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM)).

Naast de positie als middenbestuur, biedt ook Flevolands geografische ligging een natuurlijke schakelpositie. In dit verband vormt Flevoland de verbindende schakel tussen de Randstad en het Noorden en Oosten van Nederland. Feitelijk maakt het zuidwestelijke deel van Flevoland deel uit van het **'daily urban system' van Amsterdam**. Het (noord)oosten is sterk georiënteerd op Overijssel (met name Zwolle) en Gelderland. Dit geldt voor zowel de economische relaties als de diensten- en sociale infrastructuur. Voor de noodzakelijke bestuurlijke afstemming en samenwerking bestaan verschillende bestuurlijke arrangementen, zoals de Metropoolregio Amsterdam en de Regio Zwolle.

METROPOOLREGIO AMSTERDAM EN REGIO ZWOLLE

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) is een samenwerkingsverband op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, economie en mobiliteit, waarin Flevoland participeert. Op tal van voor Flevoland belangrijke gebieden onderhandelt het Rijk op het niveau van landsdelen en metropolitane gebieden. De sociaaleconomische verwevenheid van Flevoland met de MRA is groot.

De focus bij de Regio Zwolle ligt van oudsher op economie, agrofood en mobiliteit, maar is de laatste tijd verbreed naar leefbaarheid (waaronder recreatie, toerisme) en duurzaamheid. Ook deze samenwerking tussen 20 gemeenten en 4 provincies kent -evenals de MRA- een lichte bestuurlijke structuur die niet is gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen. Flevoland participeert op relevante onderdelen in dit samenwerkingsverband.

Flevoland is als enige overheid betrokken bij deze beide samenwerkingsverbanden. Onze ambitie is onze verbindende positie maximaal te benutten om zoveel mogelijk bij te dragen aan de ontwikkeling van Flevoland. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar versterking van de betrokkenheid van Provinciale Staten bij de samenwerkingsverbanden.

INTERBESTUURLIJK PROGRAMMA (IBP)

In februari 2018 hebben Rijk, provincies en gemeenten het Interbestuurlijk Programma (IBP) vastgesteld. Hiermee **streven deze overheden als 'één overheid' naar een intensievere samenwerking en een gezamenlijke agenda om de actuele maatschappelijke opgaven aan te pakken. De vier thema's van het Interbestuurlijk Programma zijn: 'samen aan de slag voor het klimaat', 'toekomstbestendig wonen', 'regionale economie als versneller' en 'goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving'**. Wij dragen in de context van de Flevolandse situatie bij aan de doelen van dit programma. In de hoofdstukken Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen & Water, Energie & Milieu en Mobiliteit hebben we uitgewerkt wat we in het kader van het IBP gaan doen.

EUROPA

De provincie heeft ook te maken met Europese wetten en regels, zoals in de vorm van milieuwetgeving en regels voor aanbesteding. Daarom is beleidsbeïnvloeding in Brussel een belangrijk onderdeel van elke portefeuille.

Daarnaast benutten we de kansen die de Europese subsidieprogramma's bieden om provinciale doelstellingen te realiseren. Op 31 december 2020 loopt de huidige programmaperiode van de Europese Structuur- en Investeringsfondsen af. Graag willen we ook na 2020 de kansen van de **nieuwe programma's benutten. We richten ons daarbij op versterking van innovatie- en concurrentiekracht en sluiten aan op nieuwe Europese beleidsthema's zoals klimaat en duurzame ontwikkeling.** Voor het EFRO (Europees economisch ontwikkelingsfonds) wordt ingezet op continuering van een landsdelige aanpak (KansenvoorWest-3); voor het ELFPO (landbouwfonds) zal

een Nationale Landbouwstrategie het kader vormen. We zoeken daarbij aansluiting met onze aanpak van Landbouw Meerdere Smaken.

Om deze kansen te kunnen verzilveren is het nodig dat we provinciale cofinanciering blijven **leveren aan de subsidies vanuit Europese programma's.**

WEERBARE OVERHEID

Een thema waarvan het belang de laatste jaren steeds duidelijker is geworden is de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Ook Flevoland heeft te maken met verschillende vormen hiervan, zoals witwassen, mensenhandel, hennepteelt, (afval van) drugslabs voor synthetische drugs. Voorkomen moet worden dat overheden ondermijnende criminaliteit onbewust faciliteren door misbruik van vergunningen en subsidies, zakendoen met partijen die zwart geld witwassen, etc.

Daarnaast is het belangrijk dat het openbaar bestuur in Flevoland integer opereert, vrij van criminele druk en mogelijke infiltratie. Het gaat met name om preventie. Ondermijning kan op allerlei manieren provinciale taken en provinciaal beleid raken, ook omdat het bij onze partners een rol speelt. We vinden het voorkomen en zo nodig bestrijden van ondermijnende criminaliteit een belangrijk thema, dat een gerichte inzet vraagt op basis van een duidelijk programma. Hierin werken we samen met gemeenten en andere partners, in het bijzonder met het Regionaal informatie en expertisecentrum (RIEC). De inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) in het landelijk gebied is hierbij ook van belang. De aanpak van ondermijning is een onderdeel van het Interbestuurlijk Programma. Hierin werken we waar mogelijk samen met de provincies Utrecht en Noord-Holland.

Voor de aanpak van integriteits- en veiligheidsvraagstukken heeft de commissaris van de Koning een bijzondere positie, op basis van zijn wettelijke rol van toezichthouder op openbare orde en veiligheid en bestuurlijke integriteit van de provincie en haar gemeenten. We nodigen de commissaris van de Koning uit om met Gedeputeerde Staten een gezamenlijke ambitie te formuleren voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en de rol van de provincie daarin.

ORGANISATIE

De ontwikkeling naar een netwerk- en participatiesamenleving stelt andere eisen aan de provincie. De afgelopen jaren zijn goede stappen gezet om de organisatie maximaal te laten aansluiten op de snel veranderende maatschappelijke omgeving. De organisatie is flexibeler gemaakt, de digitale voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde gebracht en de strategische functie is versterkt. Hiermee is een belangrijk fundament gelegd om inhoud te geven aan opgavegericht werken.

We willen deze ontwikkeling verder doorzetten, door te investeren in het op orde houden van de kwaliteit van de digitalisering en door verder inhoud te geven aan opgavegericht werken voor de **concrete programma's en projecten.**

Voor de aanpak van integriteits- en veiligheidsvraagstukken heeft de commissaris van de Koning een bijzondere positie, op basis van zijn wettelijke rol van toezichthouder op openbare orde en veiligheid en bestuurlijke integriteit van de provincie en haar gemeenten. We nodigen de commissaris van de Koning uit om met Gedeputeerde Staten een gezamenlijke ambitie te formuleren voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en de rol van de provincie daarin.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- De grote maatschappelijke opgaven benaderen we opgavegericht. Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie hebben daarin elk hun eigen rol in goed samenspel opgepakt.

- We benutten onze schakelfunctie tussen MRA en regio Zwolle waar dat het Flevolands belang dient.
- Wij hebben actief meegewerkt aan de uitvoering van het Interbestuurlijk Programma.
- **We hebben door een effectieve aanpak de risico's van ondermijnende criminaliteit verkleind op basis van een door de commissaris van de Koning en Gedeputeerde Staten opgesteld programma.**
- We hebben de (financierings-)mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's (**Kansen voor West II, het Plattelandsontwikkeling Programma (POP) en de interregionale samenwerking en grensoverschrijdende programma's (Interreg), optimaal benut.**
- **We benutten de kansen van de nieuwe Europese programma's na 2020 voor versterking van de innovatie- en concurrentiekracht.**
- We hebben concrete Bestuurlijke vernieuwing gerealiseerd vanuit de opgave Ruimte voor initiatief.
- We hebben binnen de organisatie een opgavegerichte aanpak gerealiseerd voor de grote programma's en projecten.

FINANCIËN

Bedragen x €1 mln.

NR	Onderwerp	Structureel					Incidenteel	Dekking
		2019	2020	2021	2022	2023		
1	Digicity MTC (cofinanciering)	-	-	-	-	-	3,00	
2	Infra wegen	-	-	-	-	1,00	-	
3	Infra fietspaden	-	-	1,10	1,10	1,10	-	- De middelen (€2,5 mln) voor de geraamde fietstunnel worden ingezet voor het snefietspad Almere Lelystad. Zie dekkingstabel.
4	Infra Smart mobility	-	-	1,12	1,12	1,12	-	
5	Infra Programma Duurzaamheid	-	0,60	0,60	0,60	0,60	-	
6	- Verbreding A27 Cofinanciering (Stichtse brug A1) 13 km	-	-	-	p.m.	p.m.	-	
7	- Verbreding A27 Cofinanciering (Stichtse brug A6) 20 km	-	-	-	p.m.	p.m.	-	
8	- Spoorlijn Flevokust.	-	-	-	p.m.	p.m.	-	
9	Natuurontwikkeling	-	0,50	0,50	0,50	0,50	-	- Dekking vanuit jaartijks storting reserve Beheer ontwikkeling natuur. Zie dekkingstabel.
10	Bodemdaling	-	0,45	0,45	0,45	0,45	-	- Dekking reserve bodem. Zie dekkingstabel.
11	Landbouw meerdere smaken	-	1,10	1,10	1,10	1,10	-	
12	Maatregelen Circulaire Economie	-	0,80	0,80	0,80	0,80	-	
13	Actieplan biodiversiteit	-	0,25	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
14	Openbaar vervoer landelijk gebied	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	-	
15	Budget voor schone leefomgeving	-	0,10	0,10	0,10	0,10	-	
16	Economisch programma nieuwe periode	-	-	-	-	-	8,00	
17	Topsectoren, MKB cofinanciering	-	0,50	0,50	0,50	0,50	-	
18	GroEIFonds	-	-	-	-	-	8,00	- Uitgegaan wordt van een revolverende participatie. Er wordt een risico-oormerk aangebracht van 25%. Verwezen wordt naar de dekkingstabel.
19	Krachtige samenleving	-	-	-	-	-	1,00	
20	Lelystad Next level	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	-	
21	Nationaal park Nieuw land	-	0,45	0,45	0,45	0,45	-	
22	Opstellen en onderhouden regionale woonagenda	-	0,10	0,05	0,05	0,05	-	
23	Energietransitie	-	-	-	-	-	6,50	- Uitgegaan wordt van een revolverende participatie met een risicoafdekking van 50%. Dekking voor het risico wordt gevonden uit het oorspronkelijke oormerk DEON eerste tranche (betreft een oormerk in de strategische reserve). Zie dekkingstabel.
24	Openbaar vervoer	-	0,15	0,15	0,15	0,15	-	
25	Landschap behouden en versterken	-	0,10	p.m.	p.m.	p.m.	-	
26	Toezichthouders buitengebied	-	0,20	0,20	0,20	0,20	-	
27	Fonds vitaal platteland/leefbaarheid, samenhang landelijk gebied	-	-	-	-	-	2,00	
28	Uitwerking rapport Van Geel Oostvaardersplassen	-	-	-	-	-	3,00	- Dekking wordt gevonden binnen de bestemmingsreserve Natuurbeheer. Zie dekkingstabel.
29	Aanvullende middelen voor energietransitie	-	0,65	0,65	0,65	0,65	-	
30	Iconisch museum voor moderne kunst	-	-	-	-	-	p.m.	- Taakstellende dekking uit FVA
31	Fonds artistieke experimenten	-	-	-	-	-	2,30	- Ingebracht wordt het vrije saldo van de reserve grootschalige kunst projecten. Verwezen wordt naar de dekkingstabel.
32	Erfgoedprogramma	-	0,53	0,53	0,53	0,53	-	
33	Batavialand	-	-	-	-	-	p.m.	
34	Versterking recreatieve sector (met name ondersteuning MKB)	-	-	-	-	-	-	
35	Realisatie Oostvaardersoevers	-	-	-	-	-	4,00	- Voor oostvaardersoevers is € 3 mln. beschikbaar vanuit restant programma Nieuwe Natuur daarnaast wordt € 1,0 mln ten laste gebracht van de strategische reserve (oormerk Nota Natuur). Zie dekkingstabel
36	ICT beheer op orde	-	0,40	0,40	0,40	0,40	-	
37	ICT ontwikkelingen	-	0,10	0,10	0,10	0,10	-	
38	Ondersteunende capaciteit nieuw college.	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	-	
39	Veiligheid en ondernijning	-	0,10	0,10	0,10	0,10	-	
		-	-	-	-	-	-	
	Totaal	-	7,08	8,90	8,90	9,90	37,80	

Coalitieakkoord Flevoland 2019

Toelichting:

- 1 Betreft 1e tranche voor fase 3+4 in deze bestuursperiode
- 2 Betreft onsluiting Urk en Verlengde Anthonie Fokkerweg
- 3 Betreft snelfietspad Almere Lelystad, snelfietspad Lelystad Airport- Harderwijk en recreatieve fietspaden Horsterwold, Oostvaardersplassen en Waterloopbos
- 4 Smart mobility (slim omgaan met bestaande infrastructuur / evenementen Walibi, Floriade, etc.) (afschrijving 5 jr.)
- 5 Is een uitwerking van de duurzaamheidsmaatregel "Het goede voorbeeld"
- 6 Verbreding A27 Cofinanciering (Stichtse brug -A1) 13 km
- 7 Verbreding A27 Cofinanciering (Stichtse brug -A6) 20 km
- 8 Spoorlijn Flevokust.
- 10 Bodemdaling (3 pilots)
- 11 Bestemd voor onder meer natuurvriendelijke en biologische landbouw.
- 18 Revolverend fonds via Horizon
- 19 Onder andere positieve gezondheid en toekomstbestendige zorgstructuur.
- 21 Procesgeld
- 23 Aanvullende lening aan De-on
- 24 Betreft kwaliteitsverbetering OV exclusief fietsimpuls (hier valt ook bereikbaarheid kleine kernen onder)
- 25 Landschapsvisie
- 26 **Groene BOA's**
- 31 In de culturele sector. Waarvan max. 0,3 mln voor initiatieven derden grootschalige kunstwerken.
- 32 Conform middenscenario
- 33 Voortzetten ontwikkeling Batavialand
- 34 Valt onder het economische programma (zie 26)
- 36 Betreft met name de ontwikkeling van een datacentrum in de cloud.

	Bestaande dekking	2019	2020	2021	2022	2023	Incidenteel
3	reserve mobiliteit voor Snelfietspad bij vervallen fietstunnel (kapitaallasten van € 2,5 mln/40 jaar)	-	-	-0,06	-0,06	-0,06	-
9,28	reserve Beheer ontwikkeling natuur voor natuurontwikkeling en uitvoering van Geel	-	-0,38	-0,38	-0,38	-0,38	-3,00
10	reserve Bodem voor pilots bodemdaling	-	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-
23	reserve strategische projecten achtervang huidige en nieuwe De-on lening 50% risico.	-	-	-	-	-	-6,50
35	Programma Nieuwe Natuur (rest ruimte) voor Oostvaardersoever	-	-	-	-	-	-3,00
35	reserve strategische projecten oormerk nota Natuur voor Oostvaardersoever	-	-	-	-	-	-1,00
18	reserve Economisch Programma (bestaand oormerk omlabelen)	-	-	-	-	-	-1,00
18	GroEIFonds (100% revolverend): aanname 25% risico.	-	-	-	-	-	-6,00
31	reserve grootschalige kunstprojecten	-	-	-	-	-	-0,19
	Saldo 2019 inzetten voor incidentele voorstellen	3,16	-	-	-	-	-3,16
	Totaal bestaande dekking	3,16	-0,83	-0,89	-0,89	-0,89	-23,85
	Totaal investeringen na aftrek bestaande dekking	3,16	6,26	8,01	8,01	9,01	13,95
	Totaal beschikbaar Nieuw beleid (obv voorstellen ZN2019 en concept PN 2020-2023)*	3,16	6,07	7,03	8,50	9,01	6,80
	Saldo	-	-0,19	-0,98	0,49	0,00	-7,15 *

* Toekomstige financiële meevallers worden bij voorrang ingezet ter dekking van het tekort/incidenteel van 7,1 mln, mits het weerstandsvermogen op niveau is.

Bestuurlijke afspraken op financieel gebied

Wij hanteren een degelijk en solide financieel beleid. Daarom sluit onze begroting en houden we onze reserves op een verantwoord niveau.

1. We nemen alleen voorstellen in overweging die zijn voorzien van een financiële dekking en een gedegen risicoanalyse.
2. Structurele lasten (looptijd langer dan 3 jaren) dekken we uit structurele baten en incidentele lasten uit incidentele baten. Onttrekkingen uit reserves (m.u.v. de dekkingsreserve kapitaallasten) beschouwen we als incidentele baten.
3. Loonkosten van eigen personeel rekenen we niet toe aan investeringen, maar brengen we - als periodekosten- ten laste van de exploitatie.
4. De post 'onvoorzien' gebruiken we alleen voor uitgaven die 'onvoorzienbaar', 'onuitstelbaar' en 'onoplosbaar' zijn.
5. De bestemming van financiële meevallers (niet geraamde inkomsten of het rekeningresultaat) bepalen we via de reguliere planning- en controlcyclus (perspectiefnota, begroting, zomernota en jaarrekening). Dit doen we om een integrale afweging mogelijk te maken. Toekomstige financiële meevallers worden bij voorrang ingezet ter dekking van het incidentele tekort uit het **coalitieakkoord ad. € 7,15 mln mits het weerstandsvermogen** op niveau is.
6. Tegenvallers vangen we in principe op binnen het programma of beleidsveld.
7. Provinciale Staten stellen de programmabegroting vast op het niveau van de programmaonderdelen, Gedeputeerde Staten mogen producten wijzigen binnen een programmaonderdeel.
8. Provinciale Staten stellen nieuwe reserves en voorzieningen in en beslissen over de toevoeging van nieuwe middelen. Ook de bevoegdheid voor het onttrekken van middelen aan de reserves ligt bij Provinciale Staten, met uitzondering van de gedelegeerde reserves.
9. De ratio van het weerstandsvermogen moet liggen tussen 1,1 en 2. De Algemene reserve moet voldoende zijn om risico's op te vangen. In de reguliere p&c documenten (perspectiefnota, begroting, zomernota en jaarrekening) benoemen we ook de vrije ruimte van de Algemene reserve.
10. We zorgen ervoor dat onze tarieven en heffingen kostendekkend zijn, maar we vermijden ongewenste maatschappelijke effecten. Dit bevorderen we door onze kosten scherp te bewaken en overbodige regels te schrappen.
11. We houden de opcenten MRB op het huidige reële niveau door een inflatiecorrectie toe te passen. Nieuw of aanvullend beleid zullen we niet financieren door een verhoging van de opcenten.
12. Als we subsidies verstrekken maken we prestatieafspraken met de ontvanger. De inzet en effecten van alle verstrekte subsidies evalueren we periodiek.
13. Voor nieuw beleid hanteren we de volgende prioriteitsregels: -opgelegd door hogere overheden: 1e prioriteit; - voortkomend uit het coalitieakkoord / uitvoeringsprogramma: 2e prioriteit; - autonoom nieuw beleid: 3e prioriteit.
14. Efficiëncykortingen die het Rijk oplegt bij de decentralisatie van taken, vangen we op binnen de nieuwe taak.

BIJLAGE WINDENERGIE

Naam park/ gebied	Aantal bij aanvang Regioplan	Opgesteld vermogen bij aanvang Regioplan	Naam park/ gebied	Aantal na voltooiing Regioplan**	Opgesteld vermogen na voltooiing Regioplan**
Jaap Rodenburg	10	17 MW	Jaap Rodenburg II	10	35 MW
Eemmeerdijk	17	18 MW	-	-	-
Alexia	36	122 MW	Alexia	36	122 MW
Noordoostpolder	86	429 MW	Noordoostpolder	86	429 MW
Solitair Noordoostpolder	+/- 30	+/- 10 MW	Solitair Noordoostpolder	+/- 30	+/- 15 MW
Sternweg	9	27 MW	Sternweg	9	27 MW
Projectgebied Zeewolde	223	210 MW	Projectgebied Zeewolde	91	350
Projectgebied Blauw	74	100 MW	Projectgebied Blauw	61	244 MW
Projectgebied Groen	98	140 MW *	Projectgebied Groen	90	350 MW
Projectgebied West	67	120 MW *	Projectgebied West	PM	150 MW?
			Extra gebied om Eoliennemolens of solitair Noordoostpolder te saneren?	PM	100 MW?
Totalen	650	1193 MW	Totalen	413 (Aantal excl. West en evt. extra gebied)	Ca. 1800 MW

*correctie op eerder verstrekte tabel n.a.v. uitgebrachte monitor Wind op land.

** Schatting van toekomstige situatie na uitvoeren Regioplan en partiële herziening Omgevingsplan